

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ."

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 21

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος, εὐθύς ἅμα τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον, ἤρξατο μεριμνῶν περὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐν γένει ἔργου τῆς λαχούσης αὐτῷ θεοσώστου Ἀρχιεπισκοπῆς, εἰς τρόπον ὥστε αὐτὴ νὰ ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς ἐκ τῶν συγχρόνων περιστάσεων δημιουργηθείσας πνευματικὰς, ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας.

Πρὸς πληρεστέραν δὲ ἐνημέρωσιν καὶ συστηματικώτεραν ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων ζητημάτων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, κατέστρωσε σχέδιον ἐργασίας, τὰς κυριωτέρας γραμμὰς τοῦ ὁποίου ἐγνώρισεν εἰς τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ Ἐπισκόπους Θεοφιλεστάτους Εὐρίπου κ. Ἀλέξιον, Ρωγῶν κ. Διονύσιον καὶ Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνόν, ὡς καὶ εἰς τὸν Πρωτοσύγκελλον πανοσ. ἀρχιμ. κ. Γαβριὴλ Καλοκαιρινόν.

Κατὰ τὸ πρόγραμμα ἐργασίας, τὸ ὁποῖον συνέταξεν ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ὡς ἐξῆς κατανέμονται ἡ πνευματικὴ κ.λ.π. ἐργασία παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ καὶ οἱ τομεῖς τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς δράσεως, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος.

α) Διὰ μιᾶς γενικῆς ἐκθέσεως περὶ τῆς ὀφειλομένης πνευματικῆς δράσεως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, θὰ τίθενται αἱ βάσεις διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν δημιουργικῶν αὐτῆς δυνάμεων ὡς πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ, ἔχοντος ἀποστολὴν νὰ δράσῃ ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ, τῇ περιβαλλομένῃ ὑπὸ πολλῶν κινδύνων πνευματικῶν, καὶ ὑπὸ πολλῶν κοινωνικῶν προβλημάτων ταλαιπωρουμένη.

β) Δεδομένου ότι πολλαί έτεροδόξων προπαγάνδαι λυμαινονται σήμεραν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα, μάλιστα τῆς Πρωτευούσης, δι' ἐκθέσεως ἐμπεριστατωμένης θὰ ἀναφέρονται τὰ εἰς τὰς ποιικιλωνύμους ταύτας αἱρέσεις ἀναγόμενα ζητήματα, ὡς καὶ τὰ εἰς τοὺς τρόπους καὶ τὰς μεθόδους αὐτῶν πρὸς προσηλυτισμόν, καὶ εἰς τοὺς τρόπους καταπολεμήσεως αὐτῶν, καὶ ἀποτελεσματικωτέρας ἐν γένει ἀντιμετωπίσεώς των.

δ) Γνωστοῦ δὲ ὄντος ὅτι ὁ ἐκκλησιασμός τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος καὶ μάλιστα ἀπαραίτητος τυγχάνει, καὶ καθήκον ἐπιτακτικὸν εἶναι ἐκάστου χριστιανοῦ, θὰ καθιερωθῶσι διπλαῖ λειτουργίαι ἢ καὶ τριπλαῖ ἀκόμη, αἵτινες θὰ τελῶνται εἰς τινὰς τῶν μεγάλων ἱερῶν ναῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας τῆς πίστεως ἡμῶν ἑορτάς, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐκκλησίασμα νὰ διευκολύνεται καὶ ἐλκύεται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ νὰ αὐξηθῇ εἰς ἀριθμόν, ἵνα ἐπακολουθήσῃ ἀφεύκτως καὶ ἡ πνευματικὴ τοῦ λαοῦ ἄνθησις.

δ) Ἐτερος τομεὺς πνευματικῆς ἐκδηλώσεως τυγχάνει τὸ θεῖον Κήρυγμα, ἡ μεγάλη αὕτη δύναμις εἰς χεῖρας τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ δυνάμενοι νὰ κηρύσσωσι κληρικοὶ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὸ νὰ προπαρασκευάζωνται δεόντως πρὸς τακτικὴν διακονίαν τοῦ θείου λόγου, ἀποσκοποῦντες ἵνα οὐχὶ μόνον αἱ ἀλήθειαι τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως γνωσθῶσιν εἰς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν αἱ δέουσαι κατευθυντήριοι γραμμαὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς ὑπὸ χριστιανικὸν πρῖσμα, καὶ τέλος εἰς τὸ νὰ ἐπικρατῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὁ αἰώνιος καὶ σωτήριος νόμος τῆς χριστιανικῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἡ ὁποία ἀγάπη τόσον ἔχει ψυγῆ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ διὰ τοῦ κηρύγματος ἐπιδιωκομένου σκοποῦ μελετᾶται καὶ ἡ ἔγκαιρος, κατὰ Σάββατον, κυκλοφορία ἐντύπου, περιέχοντος τὰς γενικὰς γραμμάς τοῦ κηρύγματος ἐκάστης Κυριακῆς κ.λ.π.

ε) Τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων ἀποβαίνει ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας, θὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ ὑποχρεωτικὴ ἀπασχόλησις τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἐνορία μὴ ἔχουσα τὸν ἀνάλογον πρὸς τὸν πληθυσμόν αὐτῆς ἀριθμὸν Κατηχητικῶν Σχολείων. Τὰ Κατηχητικὰ εἶναι ἡ χριστιανικὴ τῆς νεότητος διαπαιδαγωγῆσις ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι ταῦτα τυγχά-

νουσιν ἀρίστη ἀντίρροπος ἠθικὴ δύναμις, ἐντὸς τῶν ποικίλων ἐπιρροῶν, ὅφ' ἂς σήμερον διαβιοῖ ἡ νεολαία.

ς) Ἄλλ' οὐ τῆς τυχούσης σημασίας τυγχάνει ἡ τακτικὴ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τέλεισι. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰδικῶς θὰ ἐποπτεύηται ὁ ἱερὸς κλῆρος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Πιστῶς καὶ ἀπαρεγγλίτως τηρουμένου τοῦ Ὁρολογίου Προγράμματος ἐνάρξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, αὐταὶ θὰ διεξάγωνται ἀνελλιπῶς, διότι πρόκειται περὶ προσευχῶν καὶ δεήσεων πρὸς τὸν Θεόν, δι' ὧν ἀγιάζεται ὁ βίος τῶν χριστιανῶν, καὶ διότι ρητὴ εἶναι ἡ θεόπνευστος ἐντολὴ τοῦ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι».

ζ) Ἡ ἱερὰ Ἐξομολόγησις ἰδιαιτέρως ὡσαύτως θὰ τύχη μερίμνης καὶ παρακολουθήσεως. Οὕτω, σὺν τῇ ἐποπτεία τοῦ ἔργου τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, θὰ ἐποπτεύωνται καὶ οἱ τὸ ἔργον τοῦ Ἐξομολόγου (Πνευματικοῦ) ἐξασκοῦντες ἱερεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ δοθῶσιν εἰδικαὶ νουθεσίαι, προτροπαί, ὁδηγίαι καὶ ὑποδείξεις, ἵνα τελεσφόρον ἀποβαίνῃ τὸ λεπτεπίλεπτον καὶ ἀνυπολογίστως σπουδαῖον ἔργον αὐτῶν.

η) Οἱ ἱεροψάλται καὶ οἱ νεωκόροι θὰ ἐποπτεύωνται καὶ αὐτοὶ συστηματικῶς, διότι ἀποτελοῦν καὶ αὐτοὶ προσωπικὸν τῶν ἱερῶν ναῶν, καὶ ὁ βίος αὐτῶν καὶ τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔργον αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, «ἵνα μὴ μωμηταὶ ἢ πίστις», κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον Παῦλον.

θ) Ἡ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας κληρονομία, ἡ Βυζαντινὴ Μουσική, θὰ τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς. Θὰ ἀποφευχθῇ ἡ νοθεία αὐτῆς, θὰ ἐπιβληθῇ ὁμοιομορφία ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ, καὶ ἐν γένει θὰ παταχθῇ πᾶσα ἐν τῷ ψάλλειν ἀσυδοσία.

ι) Ἡ φιλανθρωπία θὰ ἀποτελέσῃ ἴδιον μέλημα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, πρὸς ἐπούλωσιν τῶν ἐκ τῆς πενίας κοινωνικῶν πληγῶν, καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ ἐν γένει Ἰδρύματα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς θὰ λειτουργῶσι κατὰ τρόπον ἀνακουφιστικὸν τῆς ἀπόρου μερίδος τοῦ χριστιανικοῦ αὐτῆς πληρώματος.

ια) Οἱ παρὰ τῷ Στρατεύματι ἱερεῖς θὰ ἐποπτεύωνται ἀγρόπνως, τοῦτο μὲν πρὸς πιστὴν καὶ ἀποδοτικὴν ἐπιτέλεισιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, τοῦτο δὲ πρὸς συστηματοποίησιν ἐν γένει τοῦ κηρύγματος παρὰ τῷ Στρατεύματι, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ Στρατὸς ἀποτελεῖ Κοινωνικόν, οὕτως εἰπεῖν, Σχολεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ φοιτᾷ ὅλη ἡ Ἑλληνικὴ Νεολαία, ἡ ἐλπίς καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ Παρασκευῇ, 13 Σεπτεμβρίου 1957, ὥρα 11 π. μ., ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. κ. Θεόκλητος, ἐκάλεσεν εἰς ἱερατικὴν σὺναξιν τοὺς Ἱερεῖς καὶ Διακόνους τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ συναχθέντες κληρικοὶ ἀνῆλθον εἰς 350 περίπου.

Εὐθύς ὡς προσῆλθεν ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναόν, ἐνεδύθη Ἐπιτραχήλιον καὶ Ὠμοφόριον, μεθ' ὃ δ' ἐπηκολούθησεν εἰδικὴ δέξις.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος εἶπε τὰ ἐπόμενα, ὡς ἐξῆς περίπου, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

Ἀγαπητοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ ἐν Κυρίῳ συνάδελφοι καὶ συλλειτουργοί.

Ἐδχαριστῶ τὸ εὐλογητὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διότι διὰ τῆς ψήφου τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνέδειξέ με Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν διακυβέρνησιν αὐτῆς, ἵνα συνεχίσω τὸ ἔργον, ὅπερ εἰργάσθησαν οἱ ἀειμνηστοὶ Προκάτοχοί μου, καὶ δὴ ὁ πρό τιμος εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάς, τόσον πρό-ὄρως καὶ ἀδοκῆτως, μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Δωρόθεος. Ἄς εἶναι ἡ μνήμη αὐτῶν αἰωνία. Ἀνετέθη λοιπὸν εἰς ἐμέ ἡ μέριμνα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μετὰ τῆς ὁποίας με συνδέουν δεσμοὶ ἱεροί, καθ' ὅσον πρό 27ετίας εἰργάσθη ἐν αὐτῇ ὡς Βοηθὸς Ἐπίσκοπος, καὶ γνωρίζω πολλοὺς ἱερεῖς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, βλέπων αὐτοὺς εἰσέτι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς θεοφιλῶς κοπιῶντας καὶ ἐργαζομένους. Τινὲς δὲ ἀπῆλθον ἤδη ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἔστω ἡ μνήμη αὐτῶν αἰωνία, αἱ δὲ ψυχαὶ αὐτῶν ἄς ἀναπαύονται εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ. Πρὸς ὑμᾶς, λοιπὸν, τοὺς γνωρίμους εἰς ἐμέ, καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι διεδέχθησαν τοὺς ἀπελθόντας, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πρὸς ὑμᾶς τοὺς συνεργούς μου καὶ συναδέλφους μου ἀπευθύνω τοὺς λόγους τούτους, ἐπιθυμῶν νὰ τονίσω τὴν μεγάλην ἀποστολὴν καὶ τὸν ὕψιστον προορισμόν, τὸν ὅποιον ἔχει ὁ ἱερὸς κλῆρος ἐν γένει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Διότι τὸ θρησκευτικὸν ἐν γένει συναίσθημα εἶναι ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Οὐδεὶς λαός, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξεν ἄθρησκος. Καὶ ἐάν τις ἄνθρωπος διακηρύσῃ ἑαυτὸν ἄθρησκον, οὗτος δὲν ἔχει σώας τὰς φρένας, διότι ὀρθῶς λέγει ὁ ψαλμωδὸς «εἶπεν ἄφρων οὐκ ἔστι Θεός». Γνωστόν ἐξ ἄλλου εἶναι τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ὅτι κἀνίερος καὶ ἄθεος πόλις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρεθῇ, καὶ ὅτι εἶναι

δυνατόν νά σταθῆ πόλις ἄνευ ἐδάφους, οὐδόλως ὁμως νά συσταθῆ τοιαύτη χωρὶς θυσιαστήρια, καὶ χωρὶς τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν». Ἐμφότου λοιπὸν ὄντος τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ θρησκεία εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, ἡ θεμελιωθεῖσα ἐπὶ τοῦ τιμίον αἵματος Αὐτοῦ, καὶ ἡ σώζουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἁμαρτίας, ἀποκαταλλάσσουσα δὲ ἐν τῷ Αἵματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν αἰωνίαν αὐτῷ (τῷ ἀνθρώπῳ) λύτρωσιν παρέχουσα. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται εἰς τὰ καλὰ, εἰς τὰ σεμνά, εἰς τὰ ἅγια. Διὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκει παρηγορίαν εἰς τὰς θλίψεις τοῦ βίου, πνεῖδα εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ζωῆς, ὀλοκληροῦται πνευματικῶς, καὶ προάγεται ἠθικῶς.

Διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ φορὸς τοῦ ἔργου τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου, καὶ ταμιοῦχος τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ Ἐκκλησία Του, ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία, οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι, τὸ τριπλοῦν τοῦ Κυρίου ἀξίωμα μετερχόμενοι. Λειτουργοῦσι τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Διδάσκουσι τὸν λαόν. Διοικοῦσι τὸ ποίμνιον. Κατὰ ταῦτα ὁ Ἱερός Κλῆρος ἔχει ἀποστολὴν ὑψηλὴν καὶ ἁγίαν, ἐνεργεῖ ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατέχει ἐν τῷ κόσμῳ ἀπαράμιλλον καὶ ἐπίζηλον θέσιν. Ἰσταται μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ γίνεται χειραγωγὸς αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἐπιτελῶν τὰ ἅγια μυστήρια, διὰ τῶν ὁποίων ἁγιάζεται ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν. Ἐδαγγελίζεται δὲ τὸ Χριστεπώννυμον πλήρωμα καὶ διδάσκει αὐτὸ ὁ ἱερός Κλῆρος ἀπ' ἐνὸς μὲν διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ ἀπ' ἑτέρου διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἡ διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς αὐτοῦ διδασκαλία εἶναι εἰς τὴν πρώτην μοῖραν, ὡς γνωστόν. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι «παντὸς κηρύγματος γινόμενον διὰ τῆς ζώσης φωνῆς, ἡχηρότερον εἶναι τὸ διὰ τοῦ παραδείγματος κήρυγμα», διότι οἱ ἀρχόμενοι ἀπάντων τῶν αἰῶνων καὶ ἀπασῶν τῶν ἐποχῶν συνηθίζουσι νὰ προσβλέπωσι πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὡς πρὸς ζώσας εἰκόνας, καὶ νὰ ἀπομιμῶνται τὰς πράξεις καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνωτέρων των. Κήρυγμα ἄνευ καλοῦ παραδείγματος καθιστᾷ τὸν κηρύσσοντα «χαλκὸν ἠχοῦντα ἢ κύβαλον ἀλαλάζον», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Ἐπειδὴ, λοιπὸν, τὸ ἔργον τοῦ κληρικοῦ εἶναι θεῖον ἔργον, ἐπειδὴ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ ἐν τῇ κοινῳνίᾳ εἶναι ἁγία καὶ ἱερά, ἐπειδὴ τὸ παράδειγμα καὶ ὁ βίος αὐτοῦ πρόκεινται πρὸς μίμησιν ὑπὸ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος, διὰ ταῦτα πάντα, καὶ ὡς ὑπεύθυνος ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τὸν ἱερόν Κλῆρον, ἀπαιτῶ ὅπως

ὁ βίος τῶν Κληρικῶν εἶναι ἀγνός καὶ καθαρός, ὅπως τὸ παραδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ Κλήρου, ὑμῶν τῶν ἀγαπητῶν μου συλλειτουργῶν καὶ συναδέλφων, εἶναι συντελεστικὸν εἰς διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ. Ἀπαιτῶ ἀπὸ ὑμᾶς νὰ διδάσκατε τὸ ποίμνιον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός σας. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ διάβολος λυσσάλειψι καταδιώκει τὸν ἱερωμένον, ἵνα διὰ τῆς πτώσεως αὐτοῦ κερδίσῃ ψυχάς. Χρειάζεται, λοιπὸν, ἄγρυπνος προσοχή, χρειάζεται βίος ἀγνός καὶ καθαρός. Ἡ καρδιά μου εἶναι πλήρης ἀγάπης πρὸς ὑμᾶς. Πολὺν θὰ λυπηθῶ ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, εὐρεθῶ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιβάλω κυρώσεις εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ τιμωρήσω κληρικούς μὴ ἰσταμένους εἰς τὸ ὕψος τῆς θέσεώς των. Ἐάν τις θεωρῆται ἑαυτὸν σφαλλόμενον, ἃς προσπαθήσῃ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του, εἰάν δὲ δὲν διορθωθῆ δὲν θὰ δύναται νὰ ἔχῃ πλησίον μου παρουσία. Δὲν πρόκειται πάντως νὰ δώσω πίστιν εἰς διαβολὰς κακῶν ἀνθρώπων. Ἀξιῶ ὅμως, ὅπως ὁ ἱερός μου Κλήρος διδάσκῃ διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός, ὅπως μὴ σκανδαλίζονται ἐξ αἰτίας αὐτοῦ αἱ συνειδήσεις τῶν χριστιανῶν.

Ἀπαραίτητον ἐφόδιον τοῦ κληρικοῦ εἶναι ἡ εὐσέβεια, ἡ εὐλάβεια, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν εὐλάβειαν ἐπιθυμῶ ὅπως ἕκαστος κληρικὸς μου ἔχῃ ὡς στόλισμα τοῦ βίου του. Αὐτὴ ἡ εὐλάβεια θὰ δίδῃ εἰς τὸν κληρικὸν τὴν δύναμιν πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ ἐπιτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν ἱερατικῶν του καθηκόντων. Εἶναι ἀτυχῶς γνωστὸν ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα, ἐνθα ἀπόκειται τὸ θεῖον θυσιαστήριον, τινὲς τῶν Κληρικῶν δὲν ἴστανται ὡς πρέπει, ἀλλὰ καὶ συζητοῦσι καὶ γελῶσι, προκαλοῦντες τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐπιτρέπω, λοιπὸν, ἵνα τὸ ἱερὸν Βῆμα ἀποβαίνῃ τόπος συζητήσεων, ἴσως δὲ καὶ καταλαλιᾶς, ἀλλὰ θέλω, ἵνα εἰς αὐτὸ ἐπικρατῆ ἡ σιγὴ καὶ ἡ αὐτοσυγκέντρωσις τῶν Κληρικῶν.

Ἐκεῖνο ἔπειτα, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ εἶναι νὰ βλέπω νὰ διέπῃ τὰς σχέσεις τῶν αἰδεσιμωτάτων Ἐφημερίων καὶ τῶν εὐλαβεστάτων Διακόνων ἡ ἀγάπη, ἡ ἄδολος καὶ βαθεῖα ἀγάπη πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς πάντας. Ὁ νόμος τῆς χριστιανικῆς πρὸς τοὺς συναδέλφους ἀγάπης πρέπει νὰ τηρῆται ἀπαρεγκλίτως.

Σημασίαν οὖν τὴν τυχοῦσαν ἀποδίδω καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ Κλήρου ἐμφάνισιν. Διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ, ὅπως ἀποφεύγητε τὰ ἐγχρωμα ἀντερί, καὶ ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ σας περιβολὴ εἶναι καθαρά. Οἱ Ρῶσοι λέγουσιν, ὅτι πρῶτον ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀμφίεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὕστερον διεισδύει εἰς τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον. Καὶ ἡ λειτουργικὴ σας

ἀμφίσεις πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῆς σημασίαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἔχω ὑπ' ὄψει μου παράπονα τινα συναδέλφων σας, συνιστῶ ὅπως καθιερωθῆ τὸ κοινὸν ταμεῖον τῶν καλουμένων τυχηρῶν, ἵνα μὴ τίθενται ἐμπόδια εἰς τὴν πνευματικὴν σας πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν.

Ἀποβλέπων κατόπιν εἰς τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν οἴκοθεν περι- κλείει τὸ θεῖον κήρυγμα, τὸ ὁποῖον φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀνιστᾷ τοὺς ἐν τῇ ἁμαρτία νεκρούς, ὅπως λέγει ὁ Προφήτης, ἀπαιτῶ, ὅπως ἅπαντες οἱ δυνάμενοι νὰ κηρύττωσι τὸν θεῖον λόγον κηρύσσουσιν ἀδιαλείπτως προετοιμαζόμενοι καταλλήλως, διότι εἰς τὴν Προτεύουσαν ἔχομεν μορφωμένους χριστιανούς, ἔχον- τας εὐλογον ἀπαιτήσιν, ὅπως τὸ θεῖον κήρυγμα εἶναι ἀνάλο- γον τοῦ μορφωτικοῦ αὐτῶν ἐπιπέδου.

Προσῶν περιαιτέρω θὰ καταβάλω καὶ μέριμναν θὰ ἔχω, ἵνα τὰ φιλόπτωχα κατὰ ἐνορίας ταμεῖα ἐξασκῶσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, διότι πενία πολλὴ ὑπάρχει καὶ πτωχεῖα μαστίζει πολλοὺς χριστιανούς εἰς τὴν πολυάνθρωπον ταύτην πόλιν. Θὰ κάμω πρὸς τοῦτο συνάξεις γενικὰς τοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου καὶ θὰ παρα- κολουθῶ τὴν δρᾶσιν ἐκάστου Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου.

Ῥασάντως ἔχω ὑπ' ὄψιν μου, ὅτι τὸ πᾶν πρέπει νὰ χρησιμο- ποιηθῆ πρὸς ἀπόκτησιν μορφωμένον ἱεροῦ Κλήρου, ἐν ταῖς Ἐπαρ- χίαις καὶ μάλιστα ἐν τῇ Ἱερῇ Ἀρχιεπισκοπῇ, ἀξιῶ, ὅπως ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Διάκονοι προσέλ- θουσιν εἰς τὰς πτυχιακὰς των ἐξετάσεις, ὅσοι σκοπίμως δὲν προσ- ἤλθον μέχρι σήμερον, καὶ νὰ λάβωσι τὸ πτυχίον αὐτῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ νὰ νομιμοποιήσωσι τὰς ἐφημεριακὰς των θέσεις καὶ ὑπηρετή- σωσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὅσοι δι' αὐτὴν οἴκοθεν καὶ νόμῳ προορίζονται, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα τὰς οὕτω κενουμένας ἐφημεριακὰς καὶ διακο- νικὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς θέσεις καταλάβωσιν ἕτεροι Κληρικοί, ἐφιέμενοι θεολογικῆς μορφώσεως καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς τὴν Προτεύουσαν ἐρχόμενοι.

Θέλω δὲ νὰ γνωρίσητε, ὅτι θὰ ἀποφύγω πάσῃ θυσίᾳ τὴν ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν μετακίνησιν τῶν Ἐφημερίων καὶ τῶν Διακό- νων, διότι ἐπιζήμιον θεωρῶ αὐτὴν τὴν μετατόπισιν. Νὰ ἔχητε, λοιπόν, ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι σὰς κατοχυρῶ μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφα- λείας εἰς τὰς θέσεις σας.

Ἀφῆκα νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ὑμᾶς ἡ καρδιά μου. Εἶμαι πλήρης ἀγάπης, ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἶπον πρὸς ὑμᾶς. Ἐπολιτεύθην διὰ τῆς ἀπλότητος τῆς πατρικῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Κλήρον τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας καὶ Πατρῶν, καὶ ἠγαπήθην ὑπ' αὐτοῦ.

ΑΠΟ Τ' ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΟΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

V

Ἄλλὰ γὰρ ὅλ' αὐτὰ τώρα δὲ συζητῶ. Ἐχω ὅμως τὴν ἀξίωσιν, νὰ μοῦ δείξης καὶ σὺ τὴν ἴδια καλὴ προαίρεσιν, ὁποιαδήποτε στιγμή κι' ἂν θελήσω ν' ἀναφέρω κάποιον ἀπὸ τὰ προτερήματά σου.

140. Γιατί, κι' ἂν τυχὸν ἀποπειραθῆς νὰ μὲ διαψεύσης, δὲν θὰ σὲ λυπηθῶ· ἀλλὰ θὰ σ' ἀποδείξω, ὅτι τὸ κάνεις ἀπὸ ταπεινοφροσύνης περισσότερο, παρὰ πὼς ὅσα λὲς συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀλήθειαν· χωρὶς μάλιστα νὰ μεταχειρισθῶ ἄλλες μαρτυρίες, γιὰ ν' ἀποδείξω τὴν

Τοῦτο θὰ πράξω καὶ πρὸς τὸν ἱερὸν Κλήρον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἡ δόξα σας καὶ ἡ τιμὴ σας καὶ τὸ μεγαλεῖόν σας, εἶναι καὶ ἰδική μου δόξα καὶ ἰδική μου τιμὴ καὶ ἰδικόν μου μεγαλεῖον. Νὰ μὲ θεωρῆτε πατέρα σας. Εἶπον καὶ ἐλάλησα καὶ ἀξιῶ πιστὴν παρ' ὁμῶν ἐφαρμογήν τῶν προτροπῶν μου.

Καὶ ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις καὶ μὲ τοιαύτας χρηστὰς ἐλπίδας ἐδλογῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν βοήθειαν καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ἔργον σας πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου ὀνόματος Αὐτοῦ. Ἄμην».

Μεθ' ὃ ἐψάλη ὑπὸ πάσης τῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως ἡ φήμη τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ ἀκολούθως οἱ Ἐφημέριοι καὶ Διάκονοι ἡσπάσθησαν τὴν χεῖρα Αὐτοῦ καὶ ἀπεχώρησαν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προέπεμψαν αὐτὸν οἱ ἐν τῇ Συνάξει παρευρισκόμενοι θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Πατάρων κ. Μελέτιος, Εὐρίπου κ. Ἀλέξιος καὶ Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνὸς καὶ πολλοὶ κληρικοί.

Ὡσαύτως τῇ 20ῇ Σεπτεμβρίου ἐγένετο ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἀγ. Κωνσταντίνου Πειραιῶς Σύναξις τοῦ ἱεροῦ Κλήρου Πειραιῶς, καθ' ἣν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύθυνε παρομοίας συστάσεις, συμβουλὰς καὶ νουθεσίας. Εἰς τὴν σύναξιν ταύτην παρέστη καὶ ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ρωγῶν κ. Διονύσιος.

ἀλήθεια αὐτῶν πού λέω, παρά τὰ δικά σου λόγια καὶ τὰ δικά σου ἔργα.

141. Καὶ πρῶτα πρῶτα θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω τοῦτο·
— Ἐρεῖς πόση εἶναι ἡ δύναμη τῆς ἀγάπης; Γιατὶ ὁ Χριστός, παραμερίζοντας ὅλα τ' ἄλλα θαύματα πού θάκωναν οἱ Ἀπόστολοι, εἶπε «Οἱ ἄνθρωποι ἀπ' αὐτὸ θὰ σᾶς γνωρίσουν πὼς εἴσθε μαθητές μου: ἂν δηλαδή ἀγαπιέσθε μεταξύ σας». Ὁ δὲ Παῦλος διεκκήρυξε, πὼς «αὕτη εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου· κι' ὅτι, σὰν λείπη αὕτη, σὲ τίποτα δὲν ὠφελοῦν ὅλες οἱ ἄλλες ἀρετές».

142. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἔξοχο ἀγαθὸ, ποῦναι τὸ γνῶρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, πού στέκεται ψηλότερα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα χαρίσματα, τὸ εἶδα νᾶναι καλοριζωμένο μέσα στὴν ψυχὴ σου καὶ κατάφορτο ἀπὸ πολὺν καρπὸ.

143. «Ὅτι —μοῦ εἶπε— μ' ἀπασχολεῖ πάρα πολὺ τὸ πρᾶγμα αὐτό, κι' ὅτι ἀποδίνω μεγίστη σημασία στὴν ἐντολὴν αὕτη, τ' ὁμολογῶ κι' ὁ ἴδιος· ὅτι ὅμως οὔτε τὸ μισὸ δρόμο δὲν κατῶρθωσα νὰ διανύσω, καὶ σὺ βέβαια θὰ συμφωνοῦσες σ' αὐτό, ἂν τ' ἀποφάσιζες νὰ δώσης τὴν τιμὴ πού τῆς πρέπει στὴν ἀλήθεια, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκῃς νὰ μοῦ φανῆς εὐχάριστος.

144. — Θὰ στραφῶ λοιπὸν— τ' ἀπάντησα— κ' ἐγὼ πρὸς τὸν ἔλεγχό σου· κι' αὐτὸ πού σὲ φοβέρισα, θὰ τὸ κάμω τώρα. Θὰ σ' ἀποδείξω δηλαδή πὼς περισσότερο ἐπιδιώκεις τὸ νὰ ταπεινοφρονῆς, παρά τὸ νὰ λές τὴν ἀλήθεια. Θὰ διηγηθῶ λοιπὸν μιὰν ἱστορίαν, πού ἐγένηκε τώρα τελευταῖα· κι' αὐτό, γιὰ νὰ μὴ βάλῃ κανεὶς στὸ νοῦ τοῦ πὼς διηγοῦμαι πολυπερασμένα πράγματα, ἐπειδὴ ἐπιδιώκω τάχα νὰ συσκοτίσω τὴν ἀλήθειαν μετὰ τὴν πολυκαιρίαν· γιατί θέλω δῆθεν νὰ σοῦ εἶμαι εὐχάριστος· καὶ ἡ λησμονιὰ δὲν ἐπιτρέπει βέβαια νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀλήθεια γι' αὐτὰ πού λέω.

145. "Όταν δηλαδή κάποιος από τους φίλους μας, πού είχε συκοφαντηθῆ για ἐξύβριση καὶ για παραλογισμούς, ἐκινδύνευε για τῆ ζωὴ του, αὐτοθέλητα ἐμπῆκες ἐσὺ στὴ μέση τοῦ κινδύνου αὐτοῦ, χωρὶς οὔτε νὰ σὲ κλητέψῃ κανένας, οὔτε καὶ νὰ σὲ παρακαλέσῃ αὐτὸς πού ἐκινδύνευε.

146. Καὶ τὸ μὲν κατόρθωμά σου ἦτανε αὐτό. Για νὰ τὸ πιστοποιήσω ὅμως καὶ με τὰ λόγια σου, θ' ἀναφέρω καὶ τὰ ὅσα εἶπες. Ἐπειδὴ δηλαδή τὴν προθυμία σου αὐτὴ μερικοὶ μὲν τὴν ἀπεδοκίμαζαν, ἄλλοι δὲ τὴν ἐπαινοῦσαν καὶ τὴν ἐθαύμαζαν, εἶπες σ' ἐκείνους πού σ' ἐκατηγοροῦσαν — «Καὶ τί λοιπὸν θὰ πάθω; γιατί ἐγὼ δὲν ξέρω ν' ἀγαπῶ μ' ἄλλο τρόπο, παρὰ δίνοντας καὶ τὴ ζωὴ μου, ὅταν εἶναι ἀνάγκη, για νὰ σώσω κάποιον φίλο μου πού κινδυνεύει».

147. Εἶπες δηλαδή λόγια βέβαια διαφορετικὰ ἀπ' αὐτὰ πού ἔλεγε ὁ Χριστὸς στοὺς μαθητές του, ὅταν ὠρίζε τὴν τέλεια ἀγάπη· με τὸ ἴδιο ὅμως νόημα. Λέγει δηλαδή — «Μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπὸ αὐτὴν δὲν ὑπάρχει· παρὰ ὅταν θυσιάσῃ ὁ ἄνθρωπος για τοὺς φίλους του καὶ τὴν ζωὴ του τὴν ἴδια». "Αν λοιπὸν μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπὸ αὐτὴν εἶναι ἀδύνατο νὰ βρῆ κανεὶς, σὺ ἔφθασες στὴν ἐντέλειά της· καὶ με τὰ ἔργα σου καὶ με τὰ λόγια σου.

148. Γι' αὐτὸ σ' ἐπρόδωσα. Γι' αὐτὸ καὶ σοῦ ἐμηχανεύθηκα ἐκεῖνο τὸ δόλο. Σ' ἔπεισα λοιπὸν τώρα, ὅτι δὲν τώκαμα οὔτε ἀπὸ κακοβουλία οὔτε κι' ἀπὸ ἐπιθυμία μου νὰ σὲ ρίξω σὲ κίνδυνο, ἀλλὰ σὲ παρέσυρα στὸ στάδιο αὐτό, ἐπειδὴ ἤξερα καλὰ πὼς θᾶσαι χρήσιμος;

149. — Νομίζεις λοιπὸν—μ' ἀπάντησε—πὼς φθάνει ἡ δύναμη τῆς ἀγάπης, για νὰ διορθώσῃ κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους;

150. —Μάλιστα, τοῦ εἶπα. Θὰ μποροῦσε στὸ ζήτημα αὐτὸ ἢ βοήθειά της νὰ συντελέσῃ πάρα πολύ. Ἐάν θέλῃς τώρα νὰ φανερώσω καὶ δείγματα τῆς συνέσῃ σου θὰ προχωρήσω καὶ σ' αὐτό· καὶ θ' ἀποδείξω, ὅτι εἶσαι μᾶλλον συνετός, παρά φιλόστοργος.

151. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐρόδισε τὸ πρόσωπό του, καὶ ἐγένηκε κατακόκκινος. —«Ἄφησέ το πλέον— μοῦ εἶπε— τὸ δικό μου ζήτημα· ἄλλως τε καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν δὲν σοῦ ἀξίωσα νὰ λογοδοτήσῃς γι' αὐτά. Ἐάν ἔχῃς ὅμως κάποια σωστὴν ἀπάντησιν, γιὰ νὰ τὴν εἰποῦμε στοὺς ἀπόξω, εὐχαρίστως θὰ τὴν ἀκούα τὴν ἐπιχειρηματολογία σου γι' αὐτούς. Γι' αὐτό, παράτησε τὴν σκιαμαχίαν σου αὐτὴν, καὶ πές μου τί θ' ἀπολογηθοῦμε στοὺς ἄλλους· καὶ σ' αὐτούς δηλαδὴ ποὺ μᾶς ἐτίμησαν· καὶ στοὺς ἄλλους ποὺ ἔχουν στενοχωρηθῆ, ἐπειδὴ τάχα τοὺς ἐπεριφρονήσαμε.

VII.

152. Κ' ἐγὼ στ' ἀλήθειαν —τοῦ εἶπα— βιάζομαι γι' αὐτό. Καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσα τὴν ἀπολογία μου πρὸς ἐσένα, εὐκόλα θὰ στραφῶ καὶ πρὸς τὸ μέρος αὐτό. Τί λοιπὸν μᾶς κατηγοροῦν αὐτοί; Καὶ ποιά εἶναι τὰ παράπονά τους; —Ἰσχυρίζονται πῶς τοὺς περιφρονήσαμε, καὶ ὅτι τοὺς ἐγένηκεν ἐκ μέρους μας μεγάλη προσβολή, ἐπειδὴ δὲν ἐδεχθήκαμε τὸ τιμητικὸ ἀξίωμα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐζήτησαν νὰ μᾶς τιμήσουν.

153. —Ἐγὼ λοιπὸν τοὺς ἀπαντῶ πρῶτα πρῶτα αὐτό· ὅτι δηλαδὴ οὔτε λόγος πρέπει νὰ γίνεται γιὰ προσβολὴν σ' ὁποιονδήποτε, ὅταν, γιὰ νὰ τὸν τιμήσωμε, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ προσκρούσωμε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἄλλως τε, καὶ γι' αὐτούς τοὺς ἴδιους ποὺ δυσφοροῦν, τὸ νὰ στενοχωροῦνται γιὰ τέτοιο πρᾶγμα δὲν τοὺς εἶναι ἀκίνδυνον· ἀλλὰ τοὺς φέρνει μεγάλη βλάβη. Γιατὶ πρέπει, ὅσοι εἶναι ἀφωσιωμένοι στὸ Θεὸ καὶ μονάχα πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπουν, νὰ χροῦνε τέτοιαν εὐλά-

βεια, ὥστε κι' ἂν ἀκόμη συνέβαινε νὰ προσβληθοῦν χίλιες φορές, μηδὲ γιὰ προσβολή τους νὰ μὴν τὸ λογαριάζουν αὐτό.

154. "Ὅτι δὲ ἐγώ, οὔτε κ' ἐτόλμησα νὰ βάλω στὸ νοῦ μου κάτι τέτοιο, εἶναι φανερὸ ἀπὸ τὸ ἐξῆς. Γιατὶ ἂν τῶκανα αὐτό, εἴτε ἀπὸ κουταμάρα, εἴτε ἀπὸ φιλοδοξία — ὅπως πολλές φορές τὸ εἶπες ὅτι μερικοὶ μᾶς συκοφαντοῦν — θάκανα τῇ μεγαλύτερῃ ἀδικίᾳ νὰ καταδικάσω αὐτοὺς ποὺ μᾶς κατηγοροῦν, δείχνοντας ἔτσι καταφρόνηση σ' ἀνθρώπους μεγάλους καὶ θαυμαστούς· καὶ κοντὰ στ' ἄλλα κ' εὐεργέτες μας. Γιατὶ ἂν ἀξίζῃ τιμωρία τὸ ν' ἀδικῆ κανένας ἀθώος, πόση μεγαλύτερη τιμωρία δὲν ἀξίζει τὸ νὰ πληρώνη κανεὶς μ' ἀντίθετο νόμισμα αὐτοὺς ποὺ αὐτοπροαίρετα τὸν ἐτίμησαν; (γιατὶ οὔτε κι' αὐτὴ τοῦλάχιστον τῇ δικαιολογίᾳ δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ προβάλῃ ὅτι δηλαδή, κάποιος καλὸ εἶτε μικρὸ εἶτε καὶ μεγάλο τοὺς εἶχα κάνει, καὶ γι' αὐτὸ μοῦ ἀνταπέδωκαν τὴν εὐεργεσία μου ἐκεῖνη).

155. "Ἄν ὅμως οὔτ' ἐπέρασε ποτὲ ἀπὸ τὸ νοῦ μου τέτοιο πράγμα μ' ἄλλη δὲ πρόθεση ἀνέλαβα τὸ βαρὺ φορτίο ἐὰν δὲν θέλουν νὰ τὸ παραδεχθοῦν αὐτό, γιατί ἀποφεύγουν καὶ τὸ νὰ με συγχωρήσουν, παρὰ μὲ κατηγοροῦν ἐπειδὴ ὑπεράσπισα τὴν ψυχὴ μου;

156. Γιατὶ ἐγώ τόσο πολὺ τ' ἀπέφυγα νὰ προσβάλω τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ὥστε μπορῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι, μὲ τὴν παραίτησή μου, τοὺς ἐτίμησα. Καὶ μὴν ἀπορήσης, ἂν αὐτὸ ποὺ λέω εἶναι παράδοξο, γιατί ἀμέσως θὰ σοῦ λύσω τὴν ἀπορία σου καὶ γι' αὐτό.

157. Στὴν περίστασι δηλαδή ἐκεῖνη, ἂν ὄχι βέβαια ὅλοι, ἀλλὰ τοῦλάχιστον αὐτοὶ ποὺ τοὺς ἀρέσει νὰ κακολογοῦν, πολλὰ θὰμποροῦσαν νὰ ὑποψιασθοῦν καὶ γιὰ μένα ποὺ ἐχειροτονήθηκα, μὰ καὶ γιὰ κείνους

πού μ' ἐπροτίμησαν. "Οτι τῶκαμαν, λόγου χάριν, ἐπειδὴ ἀποβλέπουν στήν περιουσία μου· ἢ γιατί ἐξιππάσθηκαν ἀπὸ τὴν ἐπισημότητα τῆς καταγωγῆς μου· ἢ ὅτι μὲ προώθησαν στὸ ἀξίωμα αὐτό, ἐπειδὴ τοὺς ἐκολάκευσα.

Δὲν ἤμπορῶ δὲ νὰ βεβαιώσω, πὼς δὲν θὰ βρισκότανε κανεὶς, πού κι' αὐτὸ ἀκόμη νὰ τὸ ὑποψιασθῆ, πὼς τῶκαμαν δηλαδή, ἀφοῦ ἐδελεάσθηκαν μὲ χρήματα.

158. Καὶ ὁ Χριστὸς μὲν προσεκάλεσε σ' αὐτὸ τὸ ἀξίωμα ψαράδες καὶ σκηνοποιοὺς καὶ τελῶνες. Αὐτοὶ ὅμως καταφρονοῦνε μὲν ὅσους ζοῦν ἀπὸ τὸν καθημερινὸ τους μόχθο. Ἄν ὅμως κάποιος καταγίνεται μὲ τὴν κοσμικὴ φιλολογία καὶ ζῆ χωρὶς νὰ ἐργάζεται, αὐτὸν τὸν περιποιοῦνται καὶ τὸν θαυμάζουν. Γιατί, γιὰ ποιὸ λόγο τέλος πάντων, αὐτοὺς μὲν πού ἔχυσαν ἀμέτρητους ἰδρῶτες γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας τοὺς καταφρόνησαν; ἔλωσ διόλου δὲ ἀπροσδόκητα ἀνέβασαν στὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἄνθρωπο, πού ποτέ του δὲν ἐγεύθηκε τέτοιους κόπους, παρὰ κατασπατάλησε ὅλο του τὸν καιρὸ στή ματαιοπονία τῆς λογοτεχνίας τοῦ κόσμου;

159. Αὐτά, καὶ περισσότερα ἀπ' αὐτά θὰ ἤμπορούσανε νὰ ἰσχυρίζωνται, ἂν ἐγὼ τ' ἀποδεχόμουνα τὸ ἀξίωμα. Τώρα ὅμως δὲν τὸ μποροῦν. Γιατί τοὺς ἔχει κοπῆ κάθε ἀφορμὴ κατηγορίας. Κι' οὔτε ἐμένα μποροῦν νὰ κατηγορήσουν γιὰ κολακεία· κι' οὔτε κ' ἐκείνους ὡς δωροφάγους. Ἐκτὸς ἂν μερικοὶ θέλουν νὰ περνοῦν ἀπλῶς γιὰ τρελλοί!

160. Γιατί πῶς γίνεται, ἓνας κόλακας πού δαπανᾷ χρήματα, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ κάποιο ἀξίωμα, τὴν στιγμὴ ἀκριβῶς πού θάπρεπε νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, νὰ τὸ παραιτᾷ γι' ἄλλους; Αὐτὸ θάτανε παρόμοιο, σάμπως ἂν κάποιος, ἀφοῦ ἐπολυκοπίασε γιὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὴ γῆ, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ τοῦ καρπίσουν ἄφθονα γεννήματα τὰ χωράφια του καὶ νὰ παραγεμίσουν οἱ ληνοί

του ἀπὸ κρασί, ἔπειτα ἀπὸ τὸ μεγάλο του αὐτὸ ἰδροκόπημα καὶ τὰ πολλὰ χρήματα ποῦ ἐξόδιασε, τὴν ὥρα ποῦ θάπρεπε νὰ θερίσῃ τὰ στάχυα καὶ νὰ τρυγήσῃ, θὰ παραχωροῦσε τὸ καρπομάζωμα σ' ἄλλους.

161. Βλέπεις, πὼς στὴν περίστασιν μὲν ἐκείνη, ἂν καὶ τὰ λεγόμενα ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὅμως αὐτοὶ ποῦ τὸ ἐπεδίωκαν αὐτὸ θαῦρισκαν αἰτία γιὰ νὰ τοὺς συκοφαντήσουν, πὼς τάχα εἶχαν κάμει τὴν ἐκλογή, ὅχι μὲ σωστὰ κριτήρια τοῦ λογισμοῦ των. Ἐνῶ τώρα ἐγώ, οὔτε ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα τους καὶ νὰ σαλέψουν ἀκόμα τὰ χεῖλη τους δὲν τοὺς ἐπέτρεψα. Κι' ὅσα μὲν εἶχαν νὰ λένε γύρω ἀπὸ τὴ χειροτονία, τέτοια θάτανε· κι' ἀκόμη περισσότερα ἀπ' αὐτά.

162. Ὅταν ὅμως πλέον θ' ἀνελάμβανα τὴ διακονία, δὲν θὰ πρόφθανα ν' ἀπολογοῦμαι κάθε ἡμέρα πρὸς τοὺς κατηγοροὺς· κι' ἂν ἀκόμα ὅλα ὅσα θάκανα ἦσαν ἐντελῶς ἄψογα· κι' ὅχι, ποῦ κατ' ἀνάγκην, θὰ λάθευα σὲ πολλὰ ζητήματα· κ' ἐξ αἰτίας τῆς ἀπειρίας μου κ' ἐξ αἰτίας τῆς ἡλικίας μου. Τώρα ὅμως τοὺς ἀπήλλαξα κι' ἀπὸ τὴν κατηγορίαν αὐτή. Ἐνῶ τότε θὰ γινόμευνα ἀφορμὴ νὰ τοὺς ζώσουν χίλιες δυὸ συκοφαντίες.

163. Γιατί καὶ τί δὲ θάλεγον; Ἀξιώματα τόσο θαυμαστὰ καὶ μεγάλα τὰ ἐμπιστεύθηκαν σ' ἄμυαλα παιδιὰ! Κατέστρεψαν τὸ ποίμνιο τοῦ Θεοῦ! Ἔγιναν τὰ κορόιδα καὶ τὸ περιγέλοιο τῶν Χριστιανῶν! Τώρα ὅμως θὰ φράξῃ τὸ στόμα τῆς κάθε παρανομία. Γιατί, ἂν τὰ εἰποῦν καὶ γιὰ σένα αὐτά, ὅμως ἐσὺ γρήγορα θὰ τοὺς διδάξῃς ἔμπρακτα, ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς νὰ μετρᾷ τὴ σύνεση μὲ τὴν ἡλικία· οὔτε καὶ νὰ ξεχωρίζῃ τὸ γέρο ἀπὸ τ' ἄσπρα του μαλλιά. Κι' ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀποκλείωνται ἐντελῶς οἱ νέοι ἀπὸ τὴν διακονία αὐτή, ἀλλὰ οἱ νεοπροσῆλυτοι. Κι' ὅτι ἡ διαφορὰ μεταξύ τους εἶναι μεγάλη.

ΘΕΟΔΟΣΗΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΕΝΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

Ο ΕΩΣΦΟΡΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Στόν καιρό μας αυτό, πού είναι ἀληθινὰ ἀποκαλυπτικός, δλοένα κ' ἐντονώτερο μᾶς ἔρχεται τὸ φῶς τῆς Ἐπιστήμης ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον, γιὰ ν' ἀναλυθῇ μέσα μας κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ λογισμοῦ μας, σὲ λογιῆς λογιῆς ιδέες καὶ συναισθήματα.

Καὶ θέβαια, ἡ πείρα καὶ ἡ γνώση ποτὲ δὲν εἶναι κακὰ. Ἡ χαρὰ μάλιστα πού αἰσθανόμεθα γιὰ τὴν δλοκλήρωσή της, εἶναι σὰν τὴν ἀπόλαυση πού χαρίζει στὴ γεύση μας ἕνας ὄριμος καρπός. Τὸ κακὸ δρίσκεται, στὸ ὅτι τὴ δεχόμεθα συχνὰ ἀπαράσκειοι· καὶ τὴ χρησιμοποιοῦμε ἐπιπόλαια· καὶ μάλιστα πολλές φορὲς κατὰ τρόπον ἄθλιο.

Γι' αὐτὸ ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰν ἐσωτερικώτερη ζωὴ· κι' ἀπὸ περισυλλογὴ κι αὐτοσυγκέντρωση. Ἀπαράσκειος καὶ ἀνέτοιμος δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς ν' ἀνεβαίνει τις ψηλὲς δουνοκορφές. Ἐκεῖ ἐπάνω πνέουν ἄνεμοι ψυχροί· καὶ ἡ καρδιά συχνὰ δὲν ἀντέχει.

*

Πρέπει νὰ τὸ νοιώσωμε καλὰ δλοὶ μας, πὼς οἱ σημερινοὶ καιροὶ εἶναι καιροὶ μαθητείας. Γι' αὐτὸ ἡ προσοχὴ μας πρέπει νὰναι διαρκῶς ἀγρυπνη, γιὰ νὰ μὴ θολώση ἡ καθαρὴτητα τῶν διωμάτων μας. Κι' ἀλλοίμονο καὶ τρισαλλοίμονό μας, ἂν θολωθῇ ἡ πίστη, πού ἀνανεώνει μὰ καὶ δικαιώνει τὴ ζωὴ μας!

Κι' αὐτὸ θὰ συμβῇ σίγουρα, ἂν ἀφήνωμε τις λογιῆς λογιῆς ἐντυπώσεις μας νὰ εἰσχωροῦν μέσα μας ἀδιάφορα κι' ἀνεξέταστα· καὶ ἡ παράξενη ὑπόστασή τους νὰ μετουσιώνεται ἐκεῖ, σιγὰ σιγὰ καὶ ἀνεπίγνωστα, σὲ συμπεράσματα διαστικά· καὶ σὲ γνώμες καὶ πεποιθήσεις σφαλερὲς καὶ ἀστήρικτες...

*

Ἡ ζωὴ μας ἔχει διαμορφωθῇ — τὴρᾶ — ἔτσι, πού τὸ ἐπάγγελμά μας καὶ ἡ δουλειά μας γιὰ τὴ συντήρησή μας μᾶς πνίγουν κυριολεκτικά. Κι' ἂν μᾶς δοθῇ κάποτε κάποια εὐκαιρία ἄνεσης, μᾶς ἀπορροφοῦν τὰ καθημερινὰ συνταρακτικά γεγονότα· καὶ οἱ ἐκπληκτικὲς πραγματοποιήσεις, πού συντελοῦνται, κάθε στιγμή σχεδόν, γύρω μας.

Κ' ἐνῷ πρέπει νάμαστε δλόρθοι καὶ στοχαστικοί· καὶ σὰν τὰ λαγωνικά νά δσμιζώμασθε τοὺς ἀνέμους ποὺ πνέουν καὶ τὸ χῶμα ποὺ μᾶς δαστᾶ, παραδινόμασθε σὲ νάρκην ἀδικαιολόγητη· καὶ δὲν θρίσκομε καιρὸ νά συλλογισθοῦμε τίποτα. Κι' ὅμως ἡ γῆ μας, ὡς τὸ παραμικρὸ τῆς μύριο, εἶναι καταπλημμυρισμένη σήμερα ἀπὸ ἀπόπνοιες βαρεῖες. Καὶ τὸ αὐριο δὲν μᾶς ἔρχεται ἐλαφροπάτητα καὶ μὲ πόδια περιστεριῶν. Παρὰ μὲ θόρυβο καὶ τυμπανοκρουσίες, ποὺ μᾶς καταπλήττουν. Κι' ὡς τίς μυχιώτερες γωνιές τῆς καρδιάς μας τρυπώνουν ἀμφιβολίες, ποὺ ξαφνιάζουν τὰ συναισθηματά μας· καὶ μᾶς μαρμαρώνουν ἀπὸ τὸ φόβο...

*

Ἔτσι, τὸ κατόρθωμα τῆς ἐξαπολύσεως ἐνὸς τεχνητοῦ δορυφόρου τῆς Γῆς μας, ποὺ ἐπραγματοποιήθηκε τώρα τελευταία ἀπὸ τοὺς Ρώσους πρῶτα, ἐφάνταξε στὰ μάτια τῶν περισσότερων, σὰν κάτι φοβερὸ καὶ καταπληκτικὸ. Σὰν νίκη τοῦ ἀνθρώπου μεγάλῃ κι' ἀπροσδόκητη. Καὶ σὰν κάποια ἀποκάλυψη καὶ ξεσκέπασμα τοῦ μυστηρίου τοῦ Κόσμου, ποὺ ἦλθε νά βάλῃ στὴ θέση τῆς ἔως σήμερα πλάνης μας, κάτι τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ γνήσιο! Κι' ἀντὶ νά μᾶς δώσῃ καθαρώτερο καὶ πλατύτερο τὸ νόημα τῆς Δημιουργίας καὶ νά μᾶς πλησιάσῃ περισσότερο — ἔπως θάπρεπε — στὸ Θεό, ἀναστάτωσε κυριολεκτικὰ πολλούς, πάρα πολλούς. Ποὺ ἀντὶ νά σταθοῦν ἀποφασιστικώτερα στὶς ἰδεολογικούς τους ἐπάλληξαις ἀπέναντι στὴν ἀπιστία, ἔχασαν ξαφνικὰ τὴ σταθερότητά τους καὶ τὴν πίστη τους. Καὶ τοὺς δλέπει, χωρὶς κανένα δισταγμὸ, νά προσπαθοῦν νά σπάσουν τὰ χαλινάρια, ποὺ τοὺς κρατοῦσαν ὡς τώρα σὲ θεληματικὴν ὑποταγή, σὲ καθιερωμένες δοξασίες καὶ διώματα.

Κι' ὅμως τὸ νέον αὐτὸ ἐπιστημονικὸ κατόρθωμα, ποὺ κανεὶς δὲν ἀρνιέται τὴ σπουδαιότητά του, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο γιὰ κάθε σοβαρὸ στοχαστὴ, παρὰ νά θεβαιώνῃ καὶ νά ἐμπεδώνῃ ἀπαρασάλευτα τὴν πεποίθησή του, γιὰ τὴ θεοπνευστία τῆς Γραφῆς, ποὺ διακηρύσσει πὼς ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθηκε «κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν».

*

Στὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς ζωῆς ἐσημειώθηκαν συχνὰ ἐποχὲς ριζικῆς ἀλλαγῆς κατευθύνσεων. Μὰ ὁμολογεῖται, πὼς καὶ στὶς ἐπαναστατικώτερες ἀκόμη ἀπ' αὐτές, κ' ἐκεῖ ποὺ ἐσημειώθηκαν οἱ θελλωδέστερες μεταβολές, «ἄφρονες» ἦσαν, αὐτοὶ «ποὺ εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, οὐκ ἔστι Θεός».

Γι' αὐτό, σὲ κάποιο ψευτοδιανοούμενο, πού μ' ἀρώτησε πρὸ ἡμερῶν σὲ κάποια συναστροφή, μὲ κυνικότητα καὶ μὲ κάποιο ὕφος μυστηριακό:

— Ποιά γνώμη, λοιπόν, ἔχετε τώρα ἐσεῖς γιὰ τὸν Ἀδάμ, τὴν Εὐα καὶ γιὰ τὸ μῆλο πού ἔφαγε στὸν Παράδεισο; Ἐπαναπαύεσθε ἀκόμη στὴν Παράδοση καὶ σ' ἄλλη τὴ μυθολογία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς; Σὰν πᾶμε, σὲ λίγο, στὴν Σελήνη, θὰ βροῦμε κ' ἐκεῖ, ἀνθρώπους ἀμαρτωλοὺς σὰν κ' ἐμᾶς;

— Νομίζω — τ' ἀπάντησα — πὼς τὸ σωστότερο θάτανε νὰ προσπαθήσετε νὰ ἐπικοινωνήσετε μὲ τὸ νέο δορυφόρο. Θὰ ἐλύνατε ἔτσι δασικώτερα τὶς ἀμφιβολίες σας· καὶ θάχατε θετικώτερη ἀπάντηση. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑαυτό μου, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπαντήσω, ὅτι μὲ τὴ φτωχή μου διανόηση βρίσκω τὸ ἐρώτημά σας ἐντελῶς ἀνούσιο, ἀχρωμο καὶ θλιβερό· καὶ ἀκόμη χωρὶς κανένα νόημα. Πρᾶγμα, πού μοῦ φέρνει, σᾶς θεβαιῶν, πολλή θλίψη.

Γιατί, σὰν μορφωμένος ἄνθρωπος, πού εἴσθε, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μὴν ξέρετε, πὼς τὸ Σύμπαν εἶναι ἀπέραντο· καὶ πὼς ἀβυθόμετρητο εἶναι τὸ μυστήριό του. Κι' ἂν θέλῃς, ἀγαπητέ μου, νὰ φαντασθῆς τὸν Κόσμο σὰν ἓνα ἀπέραντο βασιλικὸ Παλάτι, εἶναι φανερό, πὼς ἐμεῖς δὲν κατέχομε παρὰ μονάχα ἓναν ἀσημαντότατο καὶ μικρότατο φεγγίτη του, πού μόλις ἠμποροῦμε νὰ βολεψώμαστε ἐκεῖ καὶ νὰ ρίχνωμε τὴ ματιά μας γύρω μας...

Τὸ ξέρεις ἢ δὲν τὸ ξέρεις, ἀγαπητέ μου, πὼς, μὲ τὸ περίφημο τηλεσκόπιο τοῦ Παλομάρ, ἐπέτυχαν τώρα τελευταῖα νὰ συλλάβουν τὸ φῶς μιᾶς ομάδας Γαλαξιῶν, πού ἀπέχει ἀπὸ τὴ Γῆ μας χίλια ὀκτακόσια ἑκατομμύρια χρόνια φωτός; Βάλε τώρα στὸ νοῦ σου, πὼς κάθε Γαλαξίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατὸν ἑκατομμύρια περίπου ἄστρα, ὅπως ἡ Γῆ μας! Κι' ἀκόμη, πὼς τὸ φῶς ἔχει τόση μεγάλη ταχύτητα, πού σ' ἓνα δευτερόλεπτο κάνει—θαρρῶ—τρεῖς φορές τὸ γύρο τῆς Γῆς. Κι' ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ λαμπερὰ ἀστέρια πού τὸ φῶς τους τρεμοπαίζει τὶς νύκτες ἐπάνω στὸ στερέωμα, εἶναι ἐξακριθωμένο, πὼς δὲν εἶναι μοναχικά. Ἀλλὰ ομάδες ἀστεριῶν. Γαλαξίες δηλαδή...

Ἐ! λοιπόν, σ' ἐρωτῶ τώρα κ' ἐγώ, μὲ τὴ σειρά μου. Ὅστερα ἀπὸ τὸ ἀσύλληπτο αὐτὸ μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας, νομίζεις πὼς ἡ ἐξαπόλυση τοῦ νέου ἀσήμαντου δορυφόρου τῆς Γῆς μας, ἔχει

μεγαλύτερη σημασία έμπρός στο "Άπειρο, από όσην έχει ένα δο-
σταλάκι που βρίσκομε στην άκρογιαλιά του "Ωκεανού;...

*

Δέν μ' άπάντησε τίποτα· και ή ματαιόλογη συζήτησή του
καταποντίσθηκε σ' έναν ώκεανό σιωπής, που είναι «χρυσός» και
ή φρόνιμη θυγατέρα τής ταπείνωσης. Και όπως λέει ο έιερός Χρυ-
σόστομος για τους «κενούς άσκούς» και τους «ύψηλοτραχήλους»
συζητητές, τδ έρώτημά του «ώσπερ ή από φρυγάνων αίρομένη
φλόξ όμοϋ τε άνήφθη, και κόνις έγένετο».

*

Μεγάλες είναι — άλήθεια — οι στιγμές που περνούμε. Κ'
ίσως μάλιστα δίχως προηγούμενο. Γιατί ή ύλιστική κοσμοθεω-
ρία άγωνίζεται να παραστρατίση τόν άνθρωπο. Και να θεμε-
λιώση έναν κόσμο, χωρίς Θεό, και χωρίς τήν έξοχην εικόνα του
Χριστού. "Η ζωή — γι' αυτήν — δέν είναι τίποτε άλλο, παρά
μια φυσική λειτουργία, που θα καταλήξη τελικά σε μια χημικήν
άνασύνθεση.

Και ή επίδρασή της είναι καταστροφική. Κι' άλλου μόν ή
Θρησκεία καταργήθηκεν άπερίφραστα. Κι' άλλου έγινεν άχρωμη
και τυπική. Και πολλοί, πάρα πολλοί είναι εκείνοι, που ξυπνοϋν
άθεοι. Χωρίς να τδ καταλάβουν τδ τότε και πώς... Γι' αυτό,
πως είπα και παραπάνω, χρειάζεται αντίδραση. Και περιου-
λογή. Και αυτοσυγκέντρωση.

*

Οί άντιπαράδοσιακοί πληθύνονται δυστυχώς καθημερινώς.
Βλέπει δέ κανείς συχνότατα ανθρώπους, που καταπιάνονται με
άφθαστην έπιπολαιότητα με τά σοβαρώτερα θέματα. Και σιγά-
σιγά καταψύχεται τδ θρησκευτικό μας συναίσθημα, για να κα-
ταντήση στο τέλος ο κόσμος μας αυτός σαν τους παγωμένους Πό-
λους τής Γής μας, όπου εκεί ένεκρώθηκεν κάθε ζωή.

"Ας σταματήσωμεν λοιπόν τόν άνέμυαλον "Εωσφορισμό μας.
Γιατί, όπως είπεν ο Σοφοκλής «Ζεύς μεγάλης γλώσσης κόμπους
υπερεχθαίρει». Κι' ο Θεός, με τδ στόμα του μεγάλου του Προ-
φήτη "Ησαΐα μάς προειδοποιεί τά έξής: «'Απολέσω ύδριν άνό-
μων. Και ύβριν υπερηφάνων ταπεινώσω. Και θήσω τήν
Οίκου μένην όλην έρημον».

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΚΛ. ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Μετά πάσης επίσημότητος και μεγαλοπρεπείας, παρουσία τῶν Ἀρχῶν, τῶν προϊσταμένων τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν τῆς Μεσσαράς, τῶν βουλευτῶν Ἡρακλείου καθὼς και τοῦ Φρουράρχου τῆς πόλεως ὡς και πλήθους κόσμου ἐτελέσθησαν τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν 29 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκύνημα Παναγίας Καλυβιανῆς τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου «Ἡ Παναγία».

Τὴν πρωτὰν τῆς Κυριακῆς ἐτελέσθη εἰς τὸν ἐκεῖ μεγαλοπρεπῆ Ναὸν τῆς Παναγίας Ἀρχιερατικὸν Συλλεΐτουργον, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου.

Συμφώνως πρὸς τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα, οἱ προσκεκλημένοι προσήλθον τὴν 10ην πρωϊνήν. Εἰς τὴν εὐρύχωρον αὐλὴν τῆς Μονῆς και μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Εὐγενίου και τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου και ὄλου τοῦ Κλήρου τῆς Ἐπισκοπῆς ἐτελέσθη ἁγιασμός.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας κ. Τιμόθεος ἐξεφώνησε τὸν κατωτέρω δημοσιεύμενον λόγον. Μετ' αὐτὸν ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος, συγχαρεὶς τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπον διὰ τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὁποῖον, ὡς εἶπεν ὁ Σεβασμιώτατος, ὀφείλεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοφιλεστάτου. Μετὰ τὸν Σεβασμιώτατον τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Γυμνασιάρχης κ. Παπαδόπετρος, χαρακτηρίσας τὸ ἔργον τοῦ Θεοφιλεστάτου ὡς ἀνεκτίμητον, ὑπὸ τὰς σημερινὰς ἰδίως συνθήκας. Τέλος ὠμίλησε καταλλήλως ὁ Διευθυντὴς τοῦ 8ου Δημ. Σχολείου Χανίων κ. Μαρῆς.

Μετὰ ταῦτα οἱ ἐπίσημοι και ὄλος ὁ λαός, ἀφοῦ ἔλαβον τὸ προσφερθὲν εἰς αὐτοὺς ἀναψυκτικόν, ἐπεσκέφθησαν τὰ ὑπνωτήρια και τὰς λοιπὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ ἰδρύματος. Εἰς τοὺς ἐπισκέπτας ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἡ τάξις και ἡ καθαριότης ἧτις ἐπεκράτει εἰς ὄλον τὸ ἴδρυμα. Τὰ 40 παιδιὰ τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἦσαν ἐνδεδυμένα μὲ ὁμοίμορφον στολήν.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἰδρύματος ἐτελέσθη συγκινητικὴ ἑορτὴ ὑπὸ τῶν μικρῶν ὄρφανῶν τοῦ Ὁρφανοτροφείου και πάντες ἔμειναν ἐνθουσιασμένοι διότι ὄλη αὐτὴ ἡ θαυμασιὰ ἐργασία συνετελέσθη ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, αἵτινες ἐμεσολάβησαν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Ὁ προσελθὼν εἰς τὰ ἐγκαίνια λαός ἐκ τῆς Μεσσαράς και

πάντες οἱ προσκεκλημένοι ἐξέφρασαν μετὰ συγκινήσεως τὰ συγχαρητήριά των πρὸς τὸν κατὰ πάντα ἄξιον Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀρκαδίας κ. Τιμόθεον, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου τῆς Ἐπισκοπῆς του καὶ εἰς τὸ ὁποῖον θὰ συντελήται ἡ προστασία καὶ ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ ἀγωγή τῶν μικρῶν ὄρφανῶν.

Πάντες τέλος ἐξέφρασαν τὴν εὐχὴν ὅπως τὸ θεάρεστον ἔργον τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου κ. Τιμοθέου εὖρη μνητᾶς, ἵνα οὕτω γίνεται ἡ ἐπαλήθευσις τοῦ Θείου ρήματος «Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν».

Ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου ἐκφωνηθεὶς λόγος ἔχει ὡς ἑξῆς :

«... Τὰ κοινωφελῆ ἔργα, τὰ φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα εἶναι δεῖγμα πολιτισμοῦ, προόδου καὶ ἐξευγενισμοῦ.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ τὸν κόσμον ὁ πόνος καὶ ἡ δυστυχία, διὰ τοῦτο τὰ φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα θὰ ἀποτελοῦν τὰ ἱερὰ καταφύγια διὰ τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν προστασίαν τῶν δυστυχοῦντων καὶ στερουμένων. Μία τῶν μεγαλυτέρων φροντίδων παντὸς εὐνομουμένου καὶ ὠργανωμένου κράτους εἶναι ἡ ἴδρυσις καὶ συντήρησις εὐαγῶν Ἰδρυμάτων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ποικιλομόρφου δυστυχίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτῆς ἀποστολῇ ἐν μέσῳ τῶν θλιβομένων δὲν ἠδύνατο νὰ ἀδρανήσῃ. Ὁργανισμὸς θεῖος, στήριγμός τις εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς βημάτων προσέβλεψε μετὰ στοργῆς καὶ πολλῆς ἀγάπης πρὸς τὰ πνευματικά της τέκνα, τὰ δοκιμαζόμενα ὑπὸ τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας. Ἄν δὲν κατώρθωσε πάντοτε νὰ καλύψῃ πάσας τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ μέγεθος τοῦ πόνου καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Παρὰ ταῦτα δὲν ὑπῆρξεν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία νὰ μὴ ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον ἀπέναντι τῶν δυστυχοῦντων. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τὸν φιλανθρωπικὸν ὄργανισμὸν τῶν πρώτων αἰῶνων πρὸς ὅλας τὰς κατενδύσεις καὶ πρὸς παντὸς εἶδους θλιβομένους. Ὀρφανά, αἰχμάλωτοι, γέροντες, δοῦλοι, ἀσθενεῖς καὶ πτωχοὶ ἀπερρόφησαν μέγα μέρος τῆς δράσεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων καὶ μετὰ ταῦτα. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς Ἐκκλησίας αἰῶνα μνημειώδης παραμένει ἡ συμβολὴ αὐτῆς εἰς τὸν τομέα τῆς φιλανθρωπίας, ὡς ἀποδεικνύει καὶ μόνον ἡ δρᾶσις τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων. Ὀλόκληρον τὸ Βυζάντιον ἔδονεῖτο ἀπὸ ἓνα παλμὸν φιλανθρωπίας καὶ αὐτὰ τὰ Μοναστήρια ὑπῆρ-

ξαν κέντρα αγάπης, καταφύγια τῶν δυστυχούντων καὶ ἡ μοναδικὴ παρηγορία καὶ βοήθεια τῶν ὑποδούλων.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου Ἰδρύματος σήμερον ἔρχονται ὡς ἐπισφράγισις τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σημασία τῆς σεμνῆς ταύτης τελετῆς καθίσταται πλέον ἐμφανῆς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι τὸ πρῶτον εὐαγὲς Ἰδρυμα εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην τῆς Μεγαλονήσου, περιοχὴν πλουσιωτάτην εἰς Ἱστορίαν, ἀρχαῖον πολιτισμὸν — πέντε μόλις χιλιόμετρα μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὴν Φαιστόν — ἐκ-

Ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου
τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας.

κλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν συμβολὴν καὶ ὁμως παραμείνασαν ἀτυχῶς πολὺ ὀπίσω εἰς πολιτιστικὰ ἔργα καὶ πρόοδον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως κοινωφελὲς ἔργον — καρπὸς καὶ τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας — τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν Μεσσαράς.

Ἡ μεγάλῃ σημασίᾳ τοῦ Ἰδρύματος τούτου γίνεται περισσό-τερον καταφανῆς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ἴδρυμα Ἐκκλησιαστικόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἔργον της καὶ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου καὶ δὲν πρέπει νὰ κρίνεται καὶ νὰ συκοφαντῆται ἀπὸ τὸ κακὸν παράδειγμα ἐνίων κακῶν καὶ ἀναξίων ὀργάνων της.

Εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον χώρον μᾶς συγκινεῖ ἐξαιρετικῶς κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἡ παρουσία τόσων παιδιῶν ἐκ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, τὰ ὁποῖα εὗρον ἐδῶ τὴν στοργήν, τὴν προστασίαν καὶ τὴν θερμὴν ἀγκάλην, τῆς ὁποίας εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ στερηθοῦν. Τὰ τρυφερὰ αὐτὰ πλάσματα χωρὶς τοὺς φυσικοὺς προστάτας των καὶ ζήσαντα ἐν πολλοῖς εἰς περιβάλλον ἀκατάλληλον ἢ καὶ ἄστοργον, εὐρέθησαν εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην κιβωτόν, ἡ ὁποία θὰ τὰ προστατεύσῃ ἀπὸ τοὺς πολλαπλοὺς κινδύνους τοῦ ὕλισμοῦ, τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς διαφθορᾶς.

Παραλλήλως πρὸς τὴν κατὰ Θεὸν καὶ ἑλληνοπρεπεῖ ἄγωγὴν τῶν παιδιῶν αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐκμάθησιν γραμμάτων καὶ τεχνῶν, ὥστε ὅταν ἐπιστῇ ἡ στιγμή, νὰ ἔχουν τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀτομικῶν, οἰκογενειακῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν αὐτῶν καὶ ὑποχρεώσεων.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο Ὄρφανοτροφεῖον ἐνέχει ἐξαιρετικὴν σημασίαν καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, διότι τὸ ἄμισθον καὶ ἐθελοντικὸν προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἄνθρωποι ὀλοκληρωτικὰ ἀφωσιωμένοι καὶ οἱ ὁποῖοι ἔταξαν τὴν ζωὴν των ἡρωϊκῶν θυσίαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Αἱ ἀδελφαὶ ἀφιέρωσαν εἰς τὸ Ἰδρυμα πᾶν ὅ,τι εἶχον καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των ὀλόκληρον καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ ἀταπάρησιν καὶ αὐτοθυσίαν, ὥστε ἐπάνω ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ὕλικὰ συμφέροντα καὶ κοσμικὸν μέλλον ἐδέχθησαν νὰ σηκώσουν τὸν βαρὺν σταυρὸν τῆς περιθάψεως καὶ προστασίας τῶν ὄρφανῶν. Ἡ προσφορὰ αὐτὴ δὲν εἶναι μικρά, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι πολλάκις καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν τὸ αἷμα καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὰ τέκνα των, τὰ ἐγκαταλείπουν καὶ ἀδιαφοροῦν, καθ' ἣν στιγμήν εὐρίσκονται εὐγενεῖς ὑπάρξεις, πρόθυμοι νὰ θυσιάσθωσιν διὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν ἐγκαταλειμμένα καὶ δυστυχεῖ πλάσματα.

Ἄλλ' ἐὰν εἰς τοὺς θόλους τοῦ ἱεροῦ τούτου ἰδρύματος ἐπιτελῆται ἔργον ὄρατον καὶ χριστιανικόν, ἡ σημασία του εἶναι πολὺ εὐρύτερα ἐνεκα τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ ἀκτινοβολίας εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὁ φωτεινὸς σταυρὸς ὅστις ἦραφεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρατον τούτου ναοῦ τῆς Παναγίας εἶναι ἐξαιρετικὰ ὑπέροχος συμβολισμὸς. Τὸ φῶς αὐτὸ τοῦ σταυροῦ διακρίνεται εὐχερῶς ἐξ ὀλοκλήρου τῆς περιοχῆς τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς καὶ θὰ ἀποτελέσῃ, χάριτι θεῶ, τὸν λαμπρὸν φάρον, ὅστις θὰ ἐκπέμπῃ τὸ φῶς τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ χριστιανικῆς ἀταπαρνήσεως εἰς τὴν κοινωνίαν, ἡ ὁποία εὐρισκομένη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς πλάνης παρασύρεται τόσον εὐκόλα πρὸς τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν βίον τῆς ἐπιπολαιότητος.

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 3 Νοεμβρίου (ΚΑ' Λουκά)

(Γαλάτ. 6' 16-20)

«Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,
παραβάτην ἔμαντόν συνίστημι» (Στίχ. 18).

[Γιατί, ἂν ὅσα γκρέμισα, πάλι τὰ χτίζω, κάνω
ἔτσι τὸν ἑαυτό μου παραβάτη],

Εἶναι φοβερὸ πρᾶγμα, ἄδελφοί, ἡ ἁμαρτία. Γιατὶ κρατᾷ τὸν
ἄνθρωπο ἀποξενωμένο ἀπὸ τὸν Θεό, στερεῖ τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ

Τὸ ἴδρυμα, ὡς ἰσχυρὸς μαγνήτης θὰ σύρη τὸν λαόν μας
πρὸς τὰ ὄρατα ἰδανικά καὶ θὰ προσανατολίξη τὴν κοινωνίαν μας
πρὸς τὴν γραμμὴν τῶν ὑψηλῶν παραδόσεων τοῦ Ἑλληνοχρι-
στιανικοῦ πολιτισμοῦ. Σήμερον ἡ κοινωνία ἔχει μεγαλυτέραν
ἀνάγκην ἠθικῆς καὶ χριστιανικῆς καθοδηγήσεως, διότι εἶναι
πολλοὶ οἱ παράγοντες τοῦ κακοῦ, τῆς ἀποστασίας καὶ τοῦ σκό-
τους. Τὰ εὐαγγῆ ἰδρύματα — διὰ λειτουργοῦν ὅπως πρέπει —
ἐπουλώνουν βαθεῖας πληγὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς ἰσχυρὰ φράγ-
ματα ἐναντίον τῶν ποικίλων ρευμάτων τῆς διαλύσεως καὶ τοῦ
θλέθρου. Τὰ φιλανθρωπικά Ἰδρύματα εἶναι φωτεινὰ ἔσται,
αἱ ὁποῖαι θερμαίνουν τὰς καρδίας, φωτίζουν τὸν δρόμον πρὸς
τὰ ἰδανικά, ἐξευγενίζουν καὶ ἐνθουσιάζουν τὰς ψυχάς.

Ἡ ἀρχὴ ἔγινε, τὸ ἔργον ἐθμελιώθη, τὸ ἴδρυμα λειτουργεῖ.
Ἡ ὄρατα αὐτὴ εὐκαιρία μᾶς καλεῖ νὰ δοξάσωμεν καὶ νὰ εὐχαρι-
στήσωμεν τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ Σωτῆρα καὶ Κύριον καὶ
νὰ παρακαλέσωμεν πάντας νὰ εὐχηθοῦν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ
ἱεροῦ τούτου ἔργου, νὰ ἀγαπήσουν τὸ ἴδρυμα ὡς ἔργον ἰδικόν
των καὶ νὰ ἔλθουν ἀρωγοὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς διὰ τὴν ταχυτέραν
ἐπιτέλειαν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀποστολῆς. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος,
γράφων πρὸς τὸν ἅγιον Τίτον, μαθητὴν του καὶ πρῶτον Ἱεράρ-
χην Κρήτης, διαβεβαιώνει «Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα
τοῖς ἀνθρώποις» καὶ προσθέτει «ἵνα μάθωσι καλῶν ἔργων
προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ». Τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ἅγια
ἔργα εἶναι καρπὸς τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τῆς πί-
στεως πρὸς τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος παραγγέλλει «οὕτω λαμψάτω
τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν
τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
οὐρανοῖς».

σημαίνει θάνατο χωρίς τέλος. Ὑπάρχουν, ὅμως, δυὸ λογίων ἁμαρτίες. Ἐκείνες ὅπου βρίσκεται κανεὶς πρὶν γνωρίσῃ τὸν Χριστό, πρὶν ἀναγεννηθῆ μετὰ τὴ μετάνοια. Κι' ἐκεῖνες ὅπου ξαναπέφτει, ἀφοῦ γνώρισε τὸ Χριστὸ κι' ἔζησε ἓνα βίον σύμφωνα μετὰ τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου.

Δεινὸ πρᾶγμα οἱ πρῶτες. Τρισχειρότερο, ὅμως, οἱ δευτέρες. Παραβάτης τοῦ θείου νόμου, ἔνοχος καὶ κατάκριτος εἶναι ὅποιος ζῆ στὴν ἁμαρτία ἀνέκαθεν, χωρὶς νὰ ἀνανήψῃ καὶ χωρὶς σὰν τὸν ἄσωτο εἶδ τῆς παραβολῆς νὰ ἀάρῃ τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Ἀλλὰ ἄπειρα πιδ μεγάλος παραβάτης, πιδ ἔνοχος καὶ πιδ κατάκριτος εἶναι ἐκεῖνος πὺ γεῦθηκε τῇ σωτηρίᾳ, ἀνεγκύσθη ἀπὸ τῆ χάρι, ἀγάπησε τὸν Χριστό, ἔμεινε ἐνωμένος μαζί του· κι' ὕστερα παρατῶντας ὅλα αὐτά, ξανακύλησε στὴν ἁμαρτία, σὰν τὸ σκυλι πὺ ξαναγυρίζει στὸν ἔμετο πὺ ἔκανε, ὅπως παραστατικὰ ζωγραφίζει ἓνα τέτοιον ἄνθρωπο ὁ σοφὸς Σολομῶν.

Γι' αὐτὸ καὶ σήμερα ὁ θεὸς Παῦλος, θέλοντας νὰ προφυλάξῃ τοὺς πιστοὺς τῆς Γαλατίας ἀπὸ ἓνα τέτοιον κατάντημα, γράφει: «Ἄν αὐτὰ πὺ τὰ κατέλυσα, πὺ τὰ μετέβαλα ἀπὸ οἰκοδόμημα σὲ σωρὸ ἄχρηστο καὶ χωρὶς σημασία, τὰ χτίζω πάλι, ἀποδείχνω τὸν ἑαυτὸ μου παραβάτη».

Ἄς θυμηθοῦμε, ἀδελφοί, τὴ γνωστὴ ὠραία εἰκόνα, πὺ χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος ἀπόστολος καὶ πὺ συχνὰ τὴν ἔχουμε ἀναφέρει. Σύμφωνα μ' αὐτὴ, ὁ χριστιανὸς εἶναι ἓνας ἔμφυχος ναὸς τοῦ Θεοῦ. Ἄν, λοιπόν, ὁ πιστὸς, ὁ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος πὺ ζῆ τὴν ἁμαρτία τί ἄλλο εἶναι παρὰ ναὸς τοῦ Διαδόλου;

Ὁ ναὸς εἶναι ἓνα οἰκοδόμημα, πὺ ὅπως κι' ὅλα τὰ ἄλλα οἰκοδομήματα, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ πρέπει νὰ χτιστῆ καὶ γιὰ νὰ λείψῃ πρέπει νὰ γκρεμιστῆ. Πῶς χτίζεται ὁ ναὸς τοῦ Διαδόλου; Μὲ τὰ ἔργα, τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἁμαρτίας. Καὶ πῶς ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ; Μὲ τὰ ἔργα, τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς λογισμοὺς, πὺ πηγάζουν καὶ κινοῦνται ἀπὸ τὸν Θεό.

Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μᾶς ζητᾷ νὰ γκρεμίσωμε τὸν ναὸ τοῦ Διαδόλου μετὰ τὴ σκαπάνη τῆς μετανοίας καὶ νὰ χτίσωμε στὴ θέσι του τὸν ναὸ τὸν δικό του, ζῶντας σύμφωνα μετὰ τὸ ἅγιο θέλημά του. Ἀποτεινόμενος, λοιπόν, σήμερα ὁ Παῦλος στοὺς πιστοὺς, μιᾶ σ' ἔσους γκρέμισαν ὄχι γιὰ νὰ ξαναχτίσουν τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ἀλλὰ κάτι τὸ ὀλότελα διαφορετικόν. Σ' αὐτοὺς πὺ διέλυσαν καὶ κατέλυσαν τὸν «παλαιὸν ἄνθρωπον», γιὰ νὰ οἰκοδομήσουν στὴ θέσι του τὸν «καινὸν ἄνθρωπον». Σ' αὐτοὺς πὺ κατερείπωσαν τὸν ναὸ τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ χτίσουν στὸν τόπο τοῦ ναὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ τοὺς πληροφορεῖ, ὅτι ὑπάρχει πάντα ἓνας

μεγάλος κίνδυνος. Νὰ παρασυρθοῦν πάλι ἀπὸ τὸν πονηρὸ κι' ἀντὶ νὰ συνεχίσουν τὸ χτίσιμο αὐτοῦ τοῦ δευτέρου ναοῦ—χτίσιμο πὸν δαστᾶ σ' ὄλο τὸν ἐπίγειο βίον μας—νὰ ἐγείρουν ξανά τὸν πρῶτο. Νὰ οἰκοδομήσουν πάλι ἐκεῖνα πὸν καταλύθησαν μετὴ τῆ μετάνοια.

Ἄν αὐτὸ συμβῆ—λέγει ὁ Παῦλος—τότε ὅποιος τὸ ἔκαμε, εἶναι μεγάλως ἔνοχος, ὁ κατ' ἐξοχὴν παραβάτης.

Τὸ νὰ γευθῆ κανεὶς τὸν Χριστὸ καὶ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν Διάβολο, εἶναι τὸ πιδ τερατῶδες πράγμα, πὸν μπορεῖ νὰ γίνῃ στὴν γῆ. Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι λιγώτερο πιθανὸ ἀπὸ τὸ νὰ γύριζε τὸ ποτάμι ἀπὸ τῆ θάλασσα στὶς πηγές του κι' ἀπὸ τὸ νὰ ἀνέτελλαν ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι καὶ τὰ ἄστρα ἀπὸ τῆ δῦσι. Κι' ὅμως αὐτὸ συμβαίνει.

Ἄλλὰ ἄς προσέξουμε, ἀδελφοί, τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου. Δὲν μᾶς μιᾶ ὁ Παῦλος γιὰ μιὰ ἀπλῆ πτώσι στὴν ἁμαρτία, πὸν εἶναι συχνὸ φαινόμενο. Ὅλοι μας κάθε μέρα ἁμαρτάνουμε σὲ τόσα καὶ τόσα. Δὲν ἀφοροῦν αὐτὴν τὴν καθημερινὴν περίπτωσι τὰ ὅσα γράφει ὁ ἀπὸστολος: Ἀκόμα καὶ τὰ πολὺ μεγάλα ἁμαρτήματα, στὰ ὅποια μπορεῖ νὰ πέσῃ ἕνας χριστιανός, δὲν ἀπασχολοῦν ἐδῶ τὸν Παῦλο.

Δὲν μιᾶ γιὰ τίς πτώσεις στὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ γιὰ τὴν παραμονὴ σ' αὐτῆ. Λέγει: ἂν οἰκοδομῶ πάλι ὅσα κατέλυσα. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ἐπιμονή, κόπο, ἀπασχόλησι. Ἄλλο τὸ νὰ μᾶς πέσῃ μιὰ πέτρα ἀπὸ τὰ χέρια, καθὼς χτίζουμε τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς δηλαδὴ προσπαθοῦμε νὰ τελειοποιήσουμε τὸν ἑαυτὸ μας. Ἄλλο, ἀκόμα, ἂν ἀπὸ ἀμέλεια κι' ἀπροσεξία γκρεμιστῆ ὀλόκληρο τὸ χτίσιμό μας. Κι' ἄλλο ἂν, ἀντὶ νὰ ξαναρχίσουμε μετὴ τῆ γρήγορη καὶ θαθεῖα μετάνοια, ἀρχίσουμε νὰ οἰκοδομοῦμε πάλι τὸν παλῶ μας ἑαυτὸ.

Ὁ Παῦλος ἀναφέρεται, λοιπόν, σ' ὅσους ὄχι ἀπλῶς πέφτουν στὴν ἁμαρτία πάλι, ἀλλὰ σ' ἐκείνους πὸν ἐπιμένουν σ' αὐτῆ καὶ στρέφουν ὅλες τίς φροντίδες καὶ τοὺς κόπους, πὸν εἶχαν γιὰ τὸν ἁγιασμό τους, πρὸς τὸ μέρος τῆς, ὑπηρετῶντας ἔτσι ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα αὐτὴν ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς μὴν ἀποθαρρυνώμαστε, λοιπόν, ἀδελφοί γιὰ τίς ἀστοχίες μας, τὰ λάθη μας, ἀκόμα καὶ τίς μεγάλες μας πτώσεις. Ὁ Θεὸς εἶναι ἔτοιμος νὰ μᾶς συγχωρήσῃ, ἂν μετανοοῦμε εὐθὺς καὶ μετὸν ἴδιο ζῆλο κι' ἀκόμα περισσότερον συνεχίζουμε νὰ οἰκοδομοῦμε τὸν ναὸ του. Τὸ φοβερὸ εἶναι ἄλλο. Τὸ ν' ἀφήσουμε νὰ γκρεμιστῆ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἔχουμε βστερα τὴν ἐπιμονὴ νὰ ξαναχτίζουμε τὸ ναὸ τοῦ Διαβόλου, πὸν εἶχαμε γκρεμίσει.

Γιὰτὶ ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι ἀπλὸ γλύστρημα, ἀλλὰ καὶ κόπος καὶ θυσία πρὸς χάρι τῆς. Καὶ τὸ νὰ τὰ προσφέρῃ κανεὶς ὅλα

αὐτὰ στὴν ἁμαρτία, ἔχοντας γνωρίσει τὸν Χριστό, εἶναι ἀπερίγραπτο καὶ δεῖνὸ κατάντημα, εἶναι τὸ πιὸ ἀφάνταστο πάθημα.

Ἄς προσέχουμε, ἀδελφοί, νὰ μὴ γίνουμε τέτοιου εἴδους παραβάται, γιὰτι κι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβῆ στὸν χριστιανό. Ἄς σπεύδουμε, λοιπόν, εὐθὺς μετὰ ἀπὸ κάθε πτώσι μας νὰ μετανοοῦμε, χωρὶς ν' ἀποθαρρυνώμαστε. Ὁ φιλεύσπλαγχνος Κύριος δὲν κουράζεται ποτὲ νὲ συγχωρῆ καὶ δὲν χαίρεται γιὰ τίποτε ἄλλο τόσο, ὅσο ὅταν συγχωρῆ.

Κυριακὴ 10 Νοεμβρίου (ΚΒ' Λουκᾶ)

(Γαλάτ. στ' 11-18)

«Τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ» (Στίχ. 16).

[Τὸν λαό, ποὺ εἶναι ὁ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ].

Ἔτσι ὀνομάζει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἑμᾶς τοὺς χριστιανοὺς ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Εἴμαστε ὁ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. Ὁ διαλεχτὸς λαὸς τοῦ Ὑψίστου, ποὺ βγήκαμε ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς νοητῆς Αἰγύπτου μὲ τὸ ἅγιο βάπτισμα καὶ βαδίζουμε πρὸς τὴν πνευματικὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, πρὸς τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὁ παληὸς Ἰσραὴλ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ προεικόνισις δικῆ μας.

Τί σημαίνει τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ; Σημαίνει: ὁ Θεὸς κυβερνᾷ. Καὶ πραγματικὰ αὐτὴ ἡ ἔννοια ταιριάζει θαυμάσια στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἀναγεννήθηκαν μέσα ἀπὸ τὰ ἁγιασμένα νερὰ τοῦ βαπτίσματος, γιὰ νὰ ζήσουν μιὰ καινούργια ζωὴ, τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐμεῖς οἱ χριστιανοί, πέρα ἀπὸ σύνορα κι' ἄλλες γῆινες διακρίσεις, εἴμαστε οἱ ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως Χριστοῦ. Ὁ λαός, ποὺ ἔχει γιὰ χάρτη τῆς πολιτείας του τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο. Ὁ λαός, ποὺ τὰ δῆματά του τὰ διευθύνει ὁ Θεός. Ὁ λαός, ποὺ εἶναι ὄργανο τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμο. Ὁ λαός, ποὺ ὑποτάσσεται κι' ἀναθέτει ὅλους τοὺς πόνους, τίς ἀνάγκες καὶ τίς ἔγνοιες του στὸν Θεό.

Ἀκούσατε τί εἶπε σήμερα ὁ μεγάλος στρατηλάτης αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ὁ μακάριος Παῦλος: Εἰρήνη καὶ ἔλεος πάνω σ' αὐτὸν τὸν λαό. Εἰρήνη μέσα στοὺς σκληροὺς ἀγῶνες, τίς κρατερὲς μάχες, ποὺ δίνει ὁ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. Κι' ἔλεος μέσα στίς ἀδυναμίες, τὰ φταιξίματα, τίς λιποψυχίες, ποὺ παρουσιάζει αὐτὸς ὁ λαός. Εἰρήνη κι' ἔλεος τοῦ ἔχουν δοθῆ, τὸν τριγυρίζουν καὶ τὸν πλημμυρίζουν, καθὼς ὅπως ὁ παληὸς Ἰσραὴλ, μὴ ἔχοντας ἐδῶ μόνιμη πόλι, πορεύεται μέσα ἀπὸ μύριες ἀντιξοότητες πρὸς τὴν ποθητὴ του πατρίδα, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Τὸν ὀδηγεῖ ὁ Θεός. Τὸν ἐμπνέει. Τὸν ἐνισχύει. Τὸν βοηθεῖ.

Τοῦ συμπαραστέκεται. Τὸν σώζει. Τὸν ἀσφαλίζει ἀπὸ κάθε κίνδυνου. Πῶς; Μὲ εἰρήνη καὶ μὲ ἔλεος.

Δὲν μᾶς ἄφησε ὁ Ἰησοῦς τὶς ἐντολές του, γιὰ νὰ τὶς πράττουμε μόνοι μας. Δὲν μᾶς ἔβγαλε στὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας, γιὰ νὰ τὸν κάνουμε μόνοι μας. Οὔτε μᾶς ἔδειξε τὸν παράδεισο, γιὰ νὰ φτάσουμε ἐκεῖ μόνοι μας. Ἄλλὰ εἶναι κοντά μας, ἀνάμεσά μας ὁ ἴδιος. Ἡ μᾶλλον βρίσκεται ἐντὸς μας κι' ὁ καθένας εἶναι ἓνα μαζί του.

Γι' αὐτό, στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ κυκλώνει καὶ προασπίζει τὸν πιστό. Καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ σηκώνει ὅποιον πέφτει.

Δὲν ἀγωνιζόμαστε μόνοι μας, ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς μέσα ἀπὸ μᾶς. Ἐκεῖνος, σὲ κάθε περίστασι, μᾶς προφυλάει, μᾶς ἐνθαρρύνει, μᾶς στηρίζει, μᾶς παρηγορεῖ, μᾶς ἀλλάζει τὶς ἥττες μας σὲ νίκες. Ἄρκει κάθε φορά νὰ παραδινώμαστε ὀλόφουχα σ' Αὐτόν, νὰ μὴν ἀφηνώμαστε στὸν ἑαυτό μας.

Δὲν ὑπάρχει πειρασμός, θλίψις, στενοχωρία, ποῦ νὰ μὴ μπορούμε μὲ τὴν εἰρήνη καὶ τὸ ἔλεός Του νὰ τὰ ἀντιμετωπίσουμε. Δὲν ὑπάρχει ἀμαρτία, στὴν ὁποία νὰ πέσῃ ὁ πιστὸς καὶ νὰ μὴ μπορῇ νὰ βγῇ ἀπ' αὐτὴ ὅταν πιαστῇ ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει φόδητρο ἢ θέλγητρο τοῦ Διαβόλου, ποῦ νὰ μὴ μπορῇ ὁ χριστιανὸς, καταφεύγοντας στὴν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, νὰ γλυτώσῃ ἀπ' αὐτό.

Ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, ἀδελφοί, εἶναι γύρω μας, σὲ κάθε μας βῆμα, χύνονται στὴν καρδιά μας σὲ κάθε περίστασι. Ἄρκει νὰ μὴ προδίνουμε τὸ ὄνομά μας ὡς Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. Ἄρκει δηλαδὴ ν' ἀφήνουμε τὸν Κύριο νὰ κυβερνᾷ τοὺς λογισμοὺς, τὰ αἰσθήματά μας, τὶς πράξεις μας.

Υἱέ μου φύλαξε τὰ λόγια μου στὴν καρδιά σου, λέγει ὁ Θεὸς κάπου στὴν Ἁγία Γραφή. Δόσε μού τη, γιὰ νὰ τὴν κυβερνῶ ἐγώ. Ὑπόταξε κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ θελήματός μου, ζεῦξε στὴ δύναμι, τὴ σοφία καὶ τὴν ἀγάπη μου τὸν ἑαυτό σου. Κι' ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, μὴ φοβᾶσαι πιά τίποτε. Γιατὶ ὅσα τεχνάσματα κι' ἂν μεταχειρισθῇ ὁ ἀντίδικος Διάβολος, ὅσες ἐφόδους κι' ἂν κάνῃ, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ σὲ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴ γλυκεῖα κυριαρχία μου, νὰ σὲ ρίξῃ στὴν ἀπώλεια.

Κι' ὁ Ἰησοῦς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μᾶς ἔμαθε νὰ λέμε στὸν Πατέρα μας καὶ Πατέρα του πάντοτε αὐτὰ τὰ λόγια: «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς... ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου». Μ' αὐτὴ τὴν αἴτησι, τὸν ἀναγνωρίζουμε βασίλεά μας καὶ τοῦ ζητᾶμε νὰ δεσπόξῃ στὴν καρδιά μας.

Ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἔλεος εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς

βασιλείας του στή ζωή μας, οί απολαυές μας, όταν τόν υπακούουμε και τοῦ εἴμαστε σέ ὅλα παραδομένοι.

Αὐτός κυβερνᾷ τόν καθένα μας κι' ὅλους μαζί σάν ἀγαπημένο του λαό και τίποτε δέν ἔχουμε νά φοβηθοῦμε όταν ἡ εἰρήνη του και τὸ ἔλεός του μᾶς δίνονται τόσο πλουσιοπάροχα, τόσο γενναϊόδωρα.

Ἄς μὴ λιποψυχῇ, λοιπόν, κανεὶς στὸν ἀγῶνα, πού ἀγωνιζόμαστε ὡς πιστὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰσραὴλ ὁ νέος, ἔπου ἀνήκουμε, δηλαδή ἡ Ἐκκλησία, μπορεῖ νά δοκιμάζεται, νά κινδυνεύῃ, νά χτυπιέται, ἀλλὰ δέν χάνεται. Κάθε μέλος της εἶναι ἀπόλυτα ἀσφαλισμένο, όταν ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ τὸ τριγυρίζῃ, όταν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ τὸ ἀνορθώνῃ.

Εἶθε νά φανοῦμε ὅλοι ἄξιοι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τοῦ ἐνδόξου και γλυκοῦ ὀνόματος, πού μᾶς ἐνώνει. Εἶθε ὅλοι νά ἀνήκουμε πάντοτε, χωρὶς λιποταξίες, στὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Κυριακὴ 17 Νοεμβρίου (ΚΓ. Λουκά)

(Ἐφεσ. 6' 4 - 10)

*«Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· και τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθῃται»
(Στίχ. 8, 9).*

[Μὲ τὴ χάρι ἔχετε σωθῆ μέσω τῆς πίστεως· κι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο, δηλαδή ἡ πίστις, ὄχι ἀπὸ σᾶς, ἀλλὰ εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Κι' ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα, γιὰ νά μὴ καυχῆθῇ κανεὶς].

Τρεῖς μεγάλες ἀλήθειες ὑψώνει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μπροστά μας σήμερα ὁ θεῖος ἀπόστολος, καλώντας μας νά τις ἀτενίσουμε μὲ φόβο και χαρά. Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ἔχουμε σωθῆ ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἡ δεύτερη, ὅτι τὸ μέσον μὲ τὸ ὁποῖο δεχόμαστε τὴ σωτηρία εἶναι ἡ πίστις. Κι' ἡ τρίτη, ὅτι τόσο τὴν πίστι μας ὅσο και τὰ καλὰ ἔργα πού εἶναι οἱ καρποὶ της, δέν πρέπει νά τὰ θεωροῦμε δικὰ μας, γιὰτι κι' αὐτὰ στὸν Θεὸ τὰ χρωστάμε.

Σὲ κάποιο ἄλλο σημεῖο τῶν ἐπιστολῶν του, ρωτᾷ ὁ μακάριος Παῦλος τὸν καθένα χριστιανό :

— Τί ἔχεις, πού νά εἶναι πραγματικὰ δικό σου και πού νά μὴ τὸ ἔλαβες ἀπὸ τὸν Κύριο ;

Μ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, σάν μὲ πύρινη ρομφαία, κόβει σύρριζα τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸν ἐγωισμό και τὸ ὑψηλὸ φρόνημα, πού μποροῦν νά παρουσιασθοῦν μέσα στὸν πιστό. Και μὲ τις τρεῖς ἀλήθειες, πού διακηρύσσει στὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα,

βοηθᾷ κάθε ψυχὴ νὰ φυλάξῃ γιὰ πάντα καὶ σὲ οποιαδήποτε περιστασι τὴν ταπεινωσι, πού εἶναι ἡ ἀρετὴ τῶν ἀρετῶν, τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὤμέγα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Ἡ ταπεινοφροσύνη, δηλαδή τὸ νὰ μὴν ἔχη κανεὶς τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, εἶναι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς πραγματικῆς ἀναγεννήσεως. Ὁ ἄνθρωπος, πού ἀληθινὰ γινώρισε τὸν Χριστό, πού βαδίζει πάνω στίς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου, ξέρει πολὺ καλὰ καὶ τὸ νοιώθει πάντα ὅτι ἂν ἔγινε καινούργιος ἄνθρωπος, αὐτὸ τὸ ὀφείλει δλότελα στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἄν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν κατέβαινε στὸν κόσμον, δὲν ξέσχιζε πάνω στὸν σταυρὸ τὸ χειρόγραφο τῆς καταδίκης μας καὶ δὲν σήκωνε τὴν ἀνθρώπινη φύσι ἀπὸ τὸ θάνατο μὲ τὴν ἀγία του ἀνάστασι, ὁ οὐρανὸς θὰ ἦταν πάντα κλειστός γιὰ μᾶς. Ὁ Ἰησοῦς μᾶς συνήγειρε καὶ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια ζωὴ. Τίποτε δὲν εἴχαμε νὰ προσφεροῦμε ἐμεῖς γι' αὐτὸ τὸ μεγάλο κι' ἀπερίγραπτο γεγονός.

Εἴμαστε, λοιπόν, σωσμένοι δωρεάν, μὲ χάρι.

Ἄρκεῖ νὰ πιστέψουμε στὸν Χριστὸ ὡς σωτήρα μας. Ἡ πίστις, ἡ παραδοχὴ τοῦ Ἰησοῦ ὡς λυτρωτοῦ μας, εἶναι τὸ μέσον, μὲ τὸ ὁποῖο σώζεται κανεὶς. Τὸ μοναδικὸ μέσον.

Ἡ πίστις εἶναι ἡ οὐράνια ἐκείνη φλόγα, πού φωτίζει, θερμαίνει καὶ κινεῖ τὴν καρδιά στὴ νέα ζωὴ, πού ὁ Χριστὸς ἔφερε, τὴν ἀληθινὴν ζωὴ. Ἀλλὰ κι' ἡ πίστις—λέγει σήμερα ὁ Παῦλος—δὲν εἶναι κάτι πού προέρχεται ἀπὸ μᾶς. Τοῦ Θεοῦ εἶναι κι' αὐτὴ δῶρο. Ὅσο κι' ἂν αὐτὸ φαίνεται παράδοξο, εἶναι, ὅμως σωστό. Ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος, ἄλλοῦ, ἐξηγεῖ τί εἶναι ἡ πίστις. Λέγει ὅτι εἶναι «πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων», δηλαδή τὸ νὰ ζοῦμε μέσα στίς ὑπερφυσικὰς ἀλήθειαι, πού δὲν τίς βλέπουν τὰ σωματικὰ μάτια οὔτε τίς χωρᾶ τὸ λογικόν. Ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος πού μᾶς κάνει ἱκανοὺς αὐτῆς τῆς μυστικῆς ὀράσεως κι' αἰσθήσεως.

Ὅταν μᾶς ζητᾷ πίστι ὁ Κύριος, μᾶς ζητᾷ ἀπλῶς νὰ τοῦ δώσουμε δλόκληρη τὴν καρδιά μας μέσα στὴν πίστι, πού ἐκεῖνος μᾶς χάρισε. Πιστεύουμε, ὅχι γιὰτὶ εἴχαμε ἀπὸ μόνοι μας αὐτὴ τὴν ἱκανότητα, ἀλλὰ γιὰτὶ ἐκεῖνος μᾶς τὴ χάρισε, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἐναντιωθήκαμε, ἐπειδὴ τὸ θέλημά μας τὸ ὑποτάξαμε στὸ δικό του.

Ὅχι, λοιπόν, μονάχα τὴ σωτηρία, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπο γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὴ σωτηρία, ὁ Κύριος τὰ δίνει, τὰ δωρίζει.

Κι' ἂν ἡ πίστις εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνον, τότε κι' οἱ καρποὶ τῆς, τὰ θεάρεστα ἔργα, ἡ ἔμπρακτη συμμόρφωσις μὲ τίς ἅγιαι ἐντο-

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδες. "Ανθιμον Θεοχαρίδην, Στρώμνην Κομοτηνῆς. Τὰ ὅσα γράφετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρμοδιῶν ἐπὶ τούτῳ προσώπων. "Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε τοῦτο ἦτο τὸ μόνον τὸ ὁποιοῦντο δυνατὸν δι' ἡμᾶς.—**Αίδες.** Φίλιππον Γκόλφην, Μυτιληνιοῦς Σάμου. Εἰσαγγέλιον ἄδειον τῶν διαστάσεων, πὺν θέλετε, δὲν ὑπάρχει. — **Αίδες.** Γεώργιον Περ., Ἐνταῦθα. Ἡ ἀπάντησις τὴν ὁποίαν ἐλάβετε εἶναι ὀρθή. Ἀπαιτεῖται ὀπωσδήποτε προὔπηρεσία διακόνου ἢ δημοσίου ὑπαλλήλου. Δὲν εἶναι ὑποχρεωμένον τὸ συμβούλιον νὰ δεχθῆ τὴν αἴτησίν σας περὶ ἐξαγορᾶς. Ἀπλῶς δύναται, ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν του ὑφίστανται αἱ νόμιμοι προϋποθέσεις, νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἐξαγοράν. Εἰς τὴν ἐρώτησίν σας ἐὰν τοῦτο εἶναι ὀρθὸν θὰ ἀπαντήσωμεν δι' εἰδικοῦ σημειώματος εἰς προσεχῆς φύλλον. Ἡ διεύθυνσίς σας ἐτακτοποιήθη.—**Αίδες.** Βασ. Πετσίην, Τερψιθέαν Ναυπάκτου. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικά.—**Αίδες.** Ἰωάννην Γεωργόπουλον, Ἄνω Εἰχώρον, Θεσπρωτίας. Ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν διεύθυνσιν.—**Αίδες.** Ἡλίαν Πατσιάδην, Ξηροχώ-

λές του, δὲν εἶναι μιὰ περιουσία πὺν φτιάξαμε, ἀλλὰ πὺν κληρονομήσαμε. Δὲν ἀνοίγουν τὸν παράδεισον τὰ ἔργα αὐτά, γιὰτὶ ὁ παράδεισος ἀνοίχτηκε ἀπὸ τὸν Χριστό. Δὲν ἐκπληρώνουμε τὰ διδάγματα τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ δοξαστοῦμε, γιὰ νὰ γίνουμε ἄξιοι τῆς εἰσόδου στὴν οὐράνια βασιλεία. Ἀλλὰ μιὰ κι' ἡ βασιλεία αὐτὴ μᾶς περιμένει, φορᾶμε μὲ τὰ καλὰ μας ἔργα ἕνα κατ'ἀλληλοῦ ἔνδουμα, πὺν νὰ ταιριάξῃ στὴν παραμονή μας ἐκεῖ.

Ἄν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν μᾶς ἔκαιε τὴν καρδιά, δὲν μᾶς ἔσπρωχνε στὰ ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ, δὲν μᾶς φύλαγε ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, θὰ ἤμαστε γυμνοὶ κι' ἀπὸ πίστι κι' ἀπὸ ἔργα.

Ὅλα, λοιπόν, — καὶ τὸ ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐδὲμ ξανάνοιξε καὶ τὸ ὅτι τὴ βλέπουμε μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως καὶ τὸ ὅτι στολιζόμαστε μὲ τὰ καλὰ ἔργα γιὰ νὰμποῦμε σ' αὐτὴ — τὰ ὀφείλομε στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὸ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς μίλησε τόσο συχνὰ γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη κι' οἱ ἀπόστολοι του κι' οἱ ἄγιοι τόσο πολὺ τὴν ἀγάπησαν καὶ τὴν ἐπιδίωξαν καὶ τὴν πραγματοποιήσαν.

Ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ εἴμαστε σωσμένοι, μὲ τὴν πίστι, πὺν κι' αὐτὴ Ἐκεῖνος μᾶς τὴν ἔδωσε, γιὰ νὰ ὑψάνουμε μὲ τὰ καλὰ μας ἔργα τὴ στολὴ τῆς μιμνήσεως τοῦ Ἰησοῦ. Δὲν ἔχουμε, λοιπόν, τίποτε πὺν νὰ μὴ τὸ λάβαμε, τίποτε γιὰ τὸ ὁποῖο νὰ καυχηθοῦμε.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ριον Θεσσαλονίκης. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς σας ἐγένετο, — **Κον Θεοφάνην Σαχπατζόγλου** (;) Θεσσαλονίκη. Οἱ ιεροφάται δύνανται νὰ ἀσφαλισθοῦν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε, ἐφ' ὅσον ὡς μόνον ἐπάγγελμα ἔχον τὸ νὰ ιεροφάτου καὶ ἐφ' ὅσον ἀσκοῦν τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο εἰς πόλιν ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων. Ἡ ἀσφάλις δὲν διακόπτεται ἐὰν μεταγενεστέρως ἡσφαλισμένος ιεροφάτης ἀσκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του εἰς πόλιν κάτω τῶν 10.000 κατοίκων, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ ἄλλη προϋπόθεσις, ἀσκεῖ δηλαδὴ καὶ εἰς τὸν νέον τόπον τῆς ἐγκαταστάσεώς του τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ιεροφάτου.

Ἱερὰν Μητρόπολιν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. Ἐλάβομεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 618/25 - 9 - 57 ἔγγραφον ὑμῶν καὶ ἐπεφέραμεν τὰς δεούσας μεταβολὰς εἰς τὸ συνδρομητολόγιον ὑμῶν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. — **Αἶδες.** **Κωνσταντῖνον Ἀντωνόπουλον,** Λεοντάριον Ἀρκαδίας. Τὸ φύλλον ἐστέλλετο εἰς Βελιγιοστὴν, ἔνεκα δὲ τούτου παρετηρήθη ἡ ἀνωμαλία εἰς τὴν λήψην αὐτοῦ. Κατόπιν τῆς ἀπὸ 27/9/57 ἐπιστολῆς σας ἐπεφέραμεν τὴν δέουσαν μεταβολὴν εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν, ὅπως εἰς ὅλους τοὺς ἰ. ναοὺς, στέλλεται μόνον ἡ «Ἐκκλησία» οὐχὶ δὲ καὶ ὁ «Ἐφημέριος». Ἐπομένως δὲν πρόκειται περὶ σφάλματος ἐμφιλοχορησαντος κατὰ τὴν διεκπεραιώσιν τοῦ φύλλου. — **Αἶδες.** **Μιχαὴλ Μπέλλον,** Ἐλευθεροχώριον Κουρέντων Ἰωαννίνων. Ζητηθέντα φύλλα ὑπῆρχον καὶ ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. Ἡ διεύθυνσίς σας διωρθώθη. — **Αἶδες.** **Στέφανον Τσιμπιλην,** Διπύταμον Ζαγορίου. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — **Αἶδες.** **Παναγιώτην Ἀδάμην,** Δρυμόν Βονίτσης. Αἰσθανόμεθα τὴν ἀγωνίαν σας, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠμποροῦμεν εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ σᾶς βοηθήσωμεν. Ὅπως καταλαβαίνετε διὰ τὸν «Ἐφημέριον» εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπέμβασις εἰς παρομοίας φύσεως ζητήματα. — **Ἱερὰν Μητρόπολιν Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος,** Ἡ διεύθυνσις τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐτακτοποιήθη. — **Αἶδες.** **Λάζαρον Ἀναστασίου,** Νικηφόρον Δράμαν. Παρακαλοῦμεν γράφατέ μας ποῖα τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου» δὲν ἐλάβετε διὰ νὰ σᾶς τὰ ἀποστελλωμεν. Τὰ περιοδικὰ ἀπὸ τοῦδε θὰ τὰ λαμβάνετε ἐπ' ὀνόματί σας, διότι εἰς τοὺς ἱερὸς ναοὺς ἀποστέλλεται μόνον ἡ «Ἐκκλησία» καὶ οὐχὶ ὁ «Ἐφημέριος». — **Κον Κωνσταντῖνον Σακελλαρόπουλον,** Υ. Χ. Ἁγίου Ὁρους. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — **Αἶδες.** **Θεόδωρον Μαθιόν,** Λεύκη Γαργαλιάνων, Ἡ διεύθυνσίς σας διωρθώθη. — **Αἶδες.** **Νικόλαον Σπέγκον,** Μέντες Χίου. Σᾶς ἀπαντήσαμεν δι' ἐπιστολῆς. — **Πανος.** **Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον Μαχαιριώτην,** Δαμάρεως 53, Ἐνταῦθα, Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — **Αἶδες.** **Κωνσταντῖνον Παπαγεωργίου,** Ζαράνα Κερκυραίας. Οὐδεὶς μᾶς εἰδοποίησεν περὶ τῆς μεταθέσεώς σας. Εἰς ἡμᾶς ἐπεστράφη τὸ φύλλον ἐκ τῆς παλαιᾶς σας διευθύνσεως καὶ ἔκτοτε δὲν ἐγνωρίζομεν πού νὰ σᾶς τὸ ἀποστελλωμεν. Ἐπανεγράφητε. — **Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον Μεσοποτάμου.** Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» ἐτακτοποιήθησαν. Ὁ «Ἐφημέριος» δὲν ἀποστέλλεται εἰς τοὺς ἰ. ναοὺς. Διὰ τὸ ἕτερον περιοδικὸν παρακαλοῦ-

μεν νὰ ἔλθετε ἀπ' εὐθείας εἰς συνεννόησιν μαζί του.—**Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.** Ἐνεργάσαμεν εἰς τὸ συνδρομητολόγιον ἡμῶν τὸν ἐφημέριον Μάνδρας αἰδес. Φώτιον Λιανόν.—**Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἐλασσόνοσ.** Ἐλάβομεν τὸ ὑπ' ἀρ. 602/11/9/67 ὑμέτερον ἔγγραφον καὶ ἐπεφέραμεν τὰς δεούσας μεταβολάς. Εὐχαριστοῦμεν.—**Αἰδес.** Ἀλέξανδρον Κωνσταντακόπουλον, Κορομηλιάν Μεσσηνίας. Ἐνεργάφητε. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—**Αἰδес.** Σπυρίδωνα Καρδαμάκην, Χρυσανγῆν Κισάμου Κρήτης. Ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶσ.—**Αἰδес.** Μητῶν Μηνόπουλον, Ἰμερον Κομοτινῆς. Ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶσ.—**Αἰδес.** Μιχαήλ Ἀρχανιωτάκην, Θεσσαλονίκην. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώσ σας ἐγένετο.—**Πανος.** Ἀρχιμανδρίτην Χριστόδουλον Φλεβοτόμον, Ἀν. Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Βόλου. Παρακαλοῦμεν γνωρίσατέ μας τὴν προηγούμενῆν σας διεύθυνσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλαμβάνετε τὸ περιοδικόν.—**Αἰδес.** Ταξιάρχην Παπαϊωάννου, Παληούριον Σοφάδων Θεσ/νίκης. Ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώσ σας ἐγένετο. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶσ.—**Πανος.** Ἀρχιμ. Ἰσιδωρον Διβράμην, Κρανεία Ἐλασσόνοσ. Ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώσ σας ἐγένετο.—**Αἰδес.** Μητῶν Ἀλυσσανδράκην, Πλατάνια Ν. Ἀμαρίου Κρήτης. Ἐνεργάφητε. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—**Αἰδес.** Ἀντώνιον Ἀνδρεαδάκην, Καλύβας Ἀποκορώνου Χαλίου. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώσ σας ἐγένετο.—**Αἰδес.** Παναγιώτην Καλλαρᾶν, Κορινθίας. Ἡ διεύθυνσίς σας διωρθώθη.—**Αἰδес.** Ἰωάννην Κούρλαν, Σκάλαν Λακωνίας. Ἡ διεύθυνσίς σας ἐτακτοποιήθη.—**Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλ/νίας.** Ἐλάβομεν τὸ ὑπ' ἀρ. 1430/25 Ἰουν. 57 ἔγγραφον ὑμῶν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—**Αἰδес.** Ν. Καλογέρην, Τηγάνιον. Ἀλλαγὴ διευθύνσεωσ σας ἐγένετο.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόγραμμα τοῦ πνευματικῶ ἔργου ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν.—Ἡ ιερατικὴ σύναξις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.—Χρυσοστόμου, Ὁ δεύτερος περὶ ἱερωσύνης λόγος τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου. (Μετάφρασις Θεοδ. Σπεράντσα).—Ἀνθίμου Θεολογίτου, Ὁ Ἐοσφορισμός μας.—Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐκκλ. ὄρφανοτροφείου τῆς Ἱερᾷ Ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας.—Βασ. Μουστάκη, Κηρύγματα εἰς τὰ Ἀποστολικὰ Ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν τοῦ ἔτους 1957.—Ἀλλογραφία.

Δι' ὃ, τι ἀφορᾷ εἰς τὸν <Ἐφημέριον> ἀπευθυτέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπεύθυνος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδόν.